

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΚΕ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ
ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

ΤΙΤΛΟΣ

Η Εμπορική Πολιτική της Ε.Ε. και η διαδικασία διαπραγμάτευσης στα πλαίσια του ΠΟΕ : Δυνατότητες προώθησης των ελληνικών συμφερόντων.

ΤΜ. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

**Επιβλέπων :
Ιωάννης Δούκας**

**Σπουδαστής :
Μπαμπανάκης Χριστόφορος**

ΑΘΗΝΑ – 2018

‘ Η Εμπορική Πολιτική της Ε.Ε. και η διαδικασία διαπραγμάτευσης στα πλαίσια του ΠΟΕ: Δυνατότητες προώθησης των ελληνικών συμφερόντων.’

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Κοινή Εμπορική Πολιτική της ΕΕ αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα δείγματα ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η ΕΕ έχοντας την πλήρη αρμοδιότητα για τη διαχείριση της εμπορικής πολιτικής εντός της επικράτειάς της μεριμνά ώστε να εξασφαλίζονται στο μέγιστο βαθμό τα ευρωπαϊκά εμπορικά συμφέροντα με σεβασμό πάντα στους κανόνες του διεθνούς εμπορίου με μια ενιαία διαπραγματευτική πολιτική. Ωστόσο, τούτο απαιτεί συχνά μακράς διάρκειας διαπραγματεύσεις εντός της ΕΕ ενώ η διαδικασία διαμόρφωσης της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ προϋποθέτει τη συνεργασία και την διαδικασία συναπόφασης ανάμεσα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Επιπλέον, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει το διεθνές εμπόριο είναι πολυάριθμες. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο η ΕΕ ενσωματώνει την Κοινή Εμπορική Πολιτική της ΕΕ στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Η πολυμερής εμπορική διπλωματία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ενσωμάτωσης της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ στον ΠΟΕ. Παρά ταύτα, παράλληλα με την πολυμερή δράση η ΕΕ συνεχίζει να επιδιώκει και διμερείς εμπορικές συμφωνίες. Έτσι, σε έναν συνδυασμό πολυμερούς και διμερούς εμπορικής διπλωματίας η ΕΕ καλείται να ισχυροποιήσει τη θέση της στο διεθνές εμπορικό σύστημα. Στο ισχύον διεθνές εμπορικό σύστημα οι δρώντες είναι πολυάριθμοι. Το ίδιο ισχύει και τα εμπορικά συμφέροντα παγκοσμίως, το οποίο καθιστά την ανάλυση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ μέσα στον ΠΟΕ ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα.

ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

Εμπόριο, Εμπορική πολιτική, Κοινή Εμπορική Πολιτική της ΕΕ, Διεθνές εμπόριο, Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, Πολυμερής διπλωματία, Διμερείς εμπορικές συμφωνίες

ABSTRACT

The European Union's (EU) Common Commercial Policy is considered one of the most important aspects of the European integration. The European Union has exclusive competence for organizing the commercial policy inside the EU and consistently works with a common negotiating policy in order to ensure that the European commercial interests are guaranteed based on international commerce regulations. However, this is usually accompanied by long negotiations inside the EU as the procedure of shaping the European Union's common commercial policy presupposes the cooperation and the implementation of the "codecision" procedure between the European Parliament and the Council. Moreover, there is a number of challenges faced by the international commerce. The European Union embodies the European Common Commercial Policy in the World Trade Organization within this framework. The multilateral commercial diplomacy is an integral part of the inclusion of the EU Common Commercial Policy in the WTO. Nevertheless, the EU seeks to conclude bilateral commercial agreements along with the multilateral external policy. The EU is therefore called to strengthen its position in the international commercial system within the combination of bilateral and multilateral commercial diplomacy. There are numerous current actors inside this system. The commercial interests worldwide are several as well, which makes the analysis of the European Union's Common Commercial Policy inside the WTO interesting.

KEY WORDS

Commerce, Commercial policy, EU Common Commercial Policy, International Commerce, World Trade Organization, Multilateral diplomacy, Bilateral commercial agreements.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ΛΕΞΕΙΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ.....	3
ABSTRACT.....	4
KEY WORDS.....	4
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	5
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ.....	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.....	11
1.1 Ο Φεντεραλισμός στην ΕΕ.....	11
1.2 Ο Διακυβερνητισμός στην ΕΕ.....	12
1.3 Η προσέγγιση του Φιλελεύθερου Διακυβερνητισμού.....	13
1.4 Εναλλακτικές προσεγγίσεις στην Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση...	14
1.5 Το μοντέλο της Ευρωπαϊκής Διακυβέρνησης σήμερα.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Η ΚΟΙΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ	16
2.1 Η αρμοδιότητα της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ.....	16
2.2 Το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : Η ΚΟΙΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ	
ΠΟΕ.....	26
3.1 Η εκπροσώπηση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ στον ΠΟΕ.....	26
3.2 Το πεδίο διαπραγμάτευσης της Επιτροπής στο πλαίσιο του ΠΟΕ.....	28
3.3 Η νέα προσέγγιση και οι προτάσεις της ΕΕ στον τομέα των ΑΞΕ.....	30

3.4 Ο τομέας των προϊόντων πνευματικής ιδιοκτησίας.....	32
3.5 Ο μηχανισμός επίλυσης εμπορικών διαφορών.....	35
3.6 Η επιλογή των διμερών εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ.....	37
Κεφάλαιο 4 : ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΠΟΕ.....	39
4.1 Η Ελλάδα στον ΠΟΕ.....	39
4.2 Οι τρέχουσες συνθήκες και τα περιθώρια αξιοποίησης των ελληνικών εμπορικών συμφερόντων.....	41
Επίλογος.....	45
Βιβλιογραφία – Πηγές.....	48

ΕΣΔΔΑ, ΜΠΑΜΠΑΝΑΚΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ, © 2018

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Δήλωση

«Δηλώνω ρητά ότι, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας, δεν παραβιάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής.»

Αθήνα 11/12/2018

Μπαμπανάκης Χριστόφορος

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ

ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου.
ΔΕΕ	Διμερής Εμπορική Συμφωνία.
ΠΕΕ	Πολυμερής Εμπορική Συμφωνία.
ΑΞΕ	Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
ΣΕΚ	Συνθήκη Περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.
ΓΣΔΕ	Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου.
ΣΕΟΣ	Συμφωνίες Εταιρικής Οικονομικής Σύνδεσης.
ΣΣ	Συμφωνίες Σύνδεσης.
ΣΕΣ	Συμφωνίες Ελεύθερων Συναλλαγών.
ΣΕΣΣ	Συμφωνίες Εταιρικής Σχέσης και Συνεργασίας.
ΙΝΣΕΤΕ	Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων.
ΠΓΕ	Προστατευόμενες Γεωγραφικές Ενδείξεις.
ΠΟΠ	Προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης.
GATS	General Agreement on Tariffs and Trade
TRIPS	Agreement on Trade – Related Aspects on of Intellectual Property.
CETA	Comprehensive Economic and Trade Agreement.
TTIP	The Transatlantic Trade and Investment Partnership.

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό την παρουσίαση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) παρουσιάζοντας παράλληλα και τις δυνατότητες επέκτασης και ανάπτυξης των ελληνικών εμπορικών συμφερόντων μέσα σε αυτόν. Τούτο, πάντα στο πλαίσιο της αποκλειστικής αρμοδιότητας της ΕΕ για το εμπόριο στην ΕΕ αλλά και στο πλαίσιο των κανόνων διεθνούς εμπορίου του ΠΟΕ. Η Ελλάδα αποτελεί μέλος του ΠΟΕ από την αρχή της ίδρυσής του, ήτοι το 1995 ενώ έχει εκχωρήσει την πλήρη αρμοδιότητα στην ΕΕ να ασκεί την Κοινή Εμπορική Πολιτική. Ως εκ τούτου, καθίσταται προφανές ότι οι διμερείς αλλά και πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες που συνάπτει η ΕΕ αφορούν άμεσα την Ελλάδα και το ελληνικό εμπορικό καθεστώς της. Η εργασία παρουσιάζει αρχικά βασικές σχολές σκέψης της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης με κυριότερες αυτές του φεντεραλισμού και του διακυβερνητισμού επιχειρώντας να καταδείξει την εφαρμογή τους στην περίπτωση της διακυβέρνησης της ΕΕ. Στην περίπτωση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ διακρίνεται ένα μείγμα υπερεθνικών στοιχείων με προεξέχοντα το ρόλο της Επιτροπής και την παρουσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αλλά και διακυβερνητικών στοιχείων με την παρουσία του Συμβουλίου στη διαδικασία διαμόρφωσης λήψης αποφάσεων, στο οποίο εμπλέκονται άμεσα οι εθνικές κυβερνήσεις. Στη συνέχεια, στην εργασία αναλύεται η Κοινή Εμπορική Πολιτική της ΕΕ ενώ παρουσιάζεται το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο αυτής με τη διαδικασία προτάσεων, επεξεργασίας, καθορισμού διαπραγματευτικής ατζέντας, συνεργασίας και λήψης αποφάσεων από τα Ευρωπαϊκά όργανα ενώ καταδεικνύεται παράλληλα και ο ρόλος των κρατών στη διαμόρφωση της διαπραγματευτικής θέσης για την εφαρμογή της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ καθώς τα κράτη μέλη μεμονωμένα φροντίζουν να διασφαλίσουν ότι τα εμπορικά τους συμφέροντα θα ικανοποιηθούν μέσα από την κοινή διαπραγματευτική θέση της Επιτροπής τόσο στον ΠΟΕ όσο και κατά τις διμερείς εμπορικές συμφωνίες. Η ανάλυση της εν λόγω πολιτικής κρίνεται απαραίτητη για την κατανόηση του εμπορικού καθεστώτος, της κοινής αγοράς και των διεθνών εμπορικών σχέσεων της ΕΕ ενώ προσφέρει την βάση πάνω στην οποία δομείται η εφαρμογή της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ διεθνώς. Έπειτα, η ανάλυση της εφαρμογής της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής στο πλαίσιο του ΠΟΕ κυρίως μέσω της παρουσίασης της διαδικασίας εκπροσώπησης της ΕΕ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία εκπροσωπεί την ΕΕ ως μια ενιαία οντότητα, επιτρέπει

την πρακτική κατανόηση του θέματος με έμφαση τόσο στη διαδικασία αλλά και στους δρώντες της διαπραγμάτευσης. Η εργασία ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των δυνατοτήτων προώθησης ελληνικών συμφερόντων στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Τούτο περιλαμβάνει την ιεράρχηση των ελληνικών εμπορικών συμφερόντων ως προς τη σημασία τους για την εκπροσώπηση της Ελλάδας στον ΠΟΕ αλλά και τη δυνητική ικανότητα περαιτέρω ανάπτυξης των ελληνικών εμπορικών συμφερόντων υπό το πρίσμα πάντα της ενιαίας εκπροσώπησης της ΕΕ από την Επιτροπή. Η διαδικασία εκπροσώπησης της ΕΕ στον ΠΟΕ ως μια ενιαία φωνή και δράση είναι μια διαδικασία συνεχών διαβουλεύσεων και συζητήσεων ακόμα και εσωτερικών διαφωνιών ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ καθώς πολλές φορές τα εμπορικά τους συμφέροντα μπορεί να είναι αντίθετα. Έτσι, σε αυτό το πλαίσιο η Ελλάδα καλείται να προωθήσει αποτελεσματικά τις διεθνείς εμπορικές της προοπτικές και να διασφαλίσει ότι μια σειρά από ελληνικά εμπορικά ζητήματα δύνανται να ενσωματωθούν στην κοινή διαπραγματευτική θέση της ΕΕ στον ΠΟΕ αλλά και να ληφθούν υπόψη σε περιπτώσεις διμερών εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ με τρίτες χώρες. Τέλος, η κατάσταση του διεθνούς εμπορικού συστήματος είναι πιθανό να μεταβάλλεται συχνά και να δημιουργεί συχνά διαφορετικά δεδομένα, το οποίο μπορεί να επηρεάζει λιγότερο ή περισσότερο τις ευρωπαϊκές οικονομίες. Η ΕΕ μέσω της συλλογικής εμπορικής στρατηγικής της δύναται να προσαρμόζεται στα νέα εμπορικά δεδομένα και τις απαιτήσεις διεθνώς επιβεβαιώνοντας την ισχυρή οικονομική και εμπορική της παρουσία.

Κεφάλαιο 1 : ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.

Ο ιδεατός τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας της Ευρωπαϊκής οικογένειας είναι ένα ζήτημα το οποίο καθίσταται σύγχρονο στην ακαδημαϊκή και πολιτική συζήτηση από τη γέννηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μέχρι σήμερα. Είναι γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να οριστεί ως ένα *sui generis* δημιούργημα με στοιχεία ομοσπονδιακής και διακυβερνητικής λειτουργίας. Έτσι, η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και ενοποίηση είναι ένα ζήτημα το οποίο δύναται να εξετασθεί υπό το πρίσμα διαφορετικών θεωριών και προσεγγίσεων με τις βασικότερες εξ αυτών τον φεντεραλισμό και τον διακυβερνητισμό χωρίς να όμως να σημαίνει ότι δεν έχουν πεδίο εφαρμογής και άλλες θεωρητικές προσεγγίσεις των διεθνών σχέσεων, όπως αυτή του κονστρουκτιβισμού ή του νεολειτουργισμού που θα αναφερθούν παρακάτω.

1.1 Ο Φεντεραλισμός.

Ως **φεντεραλισμός** δύναται να οριστεί η πολιτική θεωρία που υποστηρίζει την ομοσπονδιοποίηση της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής οργάνωσης μιας κοινότητας σε εθνικό, υπερεθνικό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο. Οι εννοιολογικές καταβολές του φεντεραλισμού ή αλλιώς ομοσπονδισμού παραπέμπουν στη λατινική λέξη *foedus* η οποία ερμηνεύεται ως «πίστη», «συνθήκη», «εμπιστοσύνη» (Princeton, 2018). Είναι σημαντική η προσέγγιση του ομοσπονδισμού ως μια συμφιλίωση των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών απαιτήσεων για πολιτική ένωση και όχι απλώς ως μια ενότητα ή σύγκλιση. Προσωπικότητες όπως ο Briand αλλά και ο Kallergi ανέπτυξαν τη σημασία του φεντεραλισμού κατά την περίοδο του μεσοπολέμου (Carls, 2003). Σε επίπεδο λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ωστόσο, ο φεντεραλισμός (Ομοσπονδισμός) βρίσκει τις ρίζες του στις αρχές του 20^{ου} αιώνα και μέσω της παρατήρησης του Altiero Spinelli πως τα κράτη έθνη αδυνατούν να δικαιολογήσουν το λόγο ύπαρξής τους στην ευρωπαϊκή ήπειρο καθώς είναι αδύνατη η πολιτική και οικονομική ασφάλεια των πολιτών της μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Σπινέλι, μελετώντας τα έργα πολλών θεωρητικών του φεντεραλισμού και εμπνεόμενος από τις ιδέες τους συνέταξε το Μανιφέστο του Βεντοτένε, στο οποίο περιγράφεται αναλυτικά το ομοσπονδιακό του όραμα για το μέλλον της Ευρώπης ενώ θεωρείται προάγγελος του ευρωπαϊκού συντάγματος με αρχικό τίτλο " Προς μια ελεύθερη και ενωμένη Ευρώπη" (Επιτροπή, 2012). Το ομοσπονδιακό σύνταγμα το οποίο θα προϋπέθετε μια "Ευρωπαϊκή Ένωση" όπως τη χαρακτήριζε παρουσιάστηκε από τον Altiero Spinelli ως τη μοναδική λύση ευρωπαϊκής επιβίωσης.

Ο Φεντεραλισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης βασίστηκε στο εγχείρημα το οποίο εδράζεται σε μια μορφή οργάνωσης και λειτουργίας στο πρότυπο της λειτουργίας κυρίως του αμερικανικού μοντέλου ενώ η στρατηγική Spinelli χαρακτηρίστηκε ως η δημιουργία των Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης.¹ Οι βασικές θέσεις της στρατηγικής Spinelli περί φεντεραλισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης στηρίχθηκαν σε μια ευρωπαϊκή ομοσπονδία με αυτόνομο χαρακτήρα, μέσω μιας Ευρωπαϊκής Συντακτικής Συνέλευσης και με όχημα τις λειτουργικές ενοποιήσεις ενώ έχει έντονο υπερεθνικό χαρακτήρα με προϋπόθεση την ενοποίηση. Στη φεντεραλιστική προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρωτεύοντα ρόλο διαδραματίζει ο θεσμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κυρίως λόγω της ισχυρής διασύνδεσης ανάμεσα στον ομοσπονδιοποίηση και τη δημοκρατία. Το σχέδιο Spinelli και η υπερψήφιση της πρότασής του το 1984 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο οδήγησε στην έγκριση του "σχεδίου για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης". Ο Φεντεραλισμός προϋποθέτει την αποδοχή εκ μέρους των κρατών για παραχώρηση ενός σημαντικού μέρους της εθνικής τους κυριαρχίας (ή και ολόκληρη) σε μια σειρά από δημόσιες πολιτικές ενώ καταδεικνύεται η σημασία της ύπαρξης ενός συντάγματος το οποίο θα ενισχύσει τη διαδικασία της ομοσπονδιοποίησης. Το εν λόγω σύνταγμα θα αποτελέσει τη χρυσή τομή ανάμεσα στο ποσοστό εκχώρησης εθνικής κυριαρχίας από τα κράτη μέλη της ΕΕ και το βαθμό ενοποίησης σε μια οικονομική και πολιτική ένωση. Η επιτυχής ολοκλήρωση μιας φεντεραλιστικής Ευρώπης ωστόσο, δεν ένα εύκολο εγχείρημα κυρίως λόγω του ζητήματος εκχώρησης ποσοστού ή και εξ' ολοκλήρου της εθνικής κυριαρχίας των κρατών.

1.2 Ο Διακυβερνητισμός.

Η κυριότερη εναλλακτική προσέγγιση στην Ευρώπη απέναντι στο φεντεραλισμό ήταν αυτή του διακυβερνητισμού. Ο διακυβερνητισμός και η διακυβερνητική συνεργασία που απορρέει από αυτόν δύναται να οδηγήσει σε μια περιφερειακή ενοποίηση και σε μια ενοποιητική δυναμική η οποία όμως θα υπάρχει στο μέτρο όπου εξασφαλίζει το συμφέρον των κρατών. Ο διακυβερνητισμός μπορεί να οδηγήσει σε μια ισχυρή συνεργασία ανάμεσα σε εθνικές κυβερνήσεις καθώς και σε αύξηση υπερεθνικής δραστηριότητας το οποίο όμως είναι απόρροια εσκεμμένης πράξης κρατών. Έτσι, οι υπερεθνικοί θεσμοί δεν έχουν ισχυρό βαθμό αυτονομίας αλλά περισσότερο περιθώρια

¹ Ονομασία η οποία χαρακτήρισε το ευρωπαϊκό εγχείρημα καθώς στηρίχθηκε στο μοντέλο εκτελεστικής εξουσίας των ΗΠΑ.

δράσης. Μολονότι συχνά η διακυβερνητική συνεργασία στηρίζεται σε ύπαρξη μιας συνθήκης ο σεβασμός της νομοθεσίας και των συμφωνηθέντων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την καλή θέληση των εθνικών κυβερνήσεων παρά από την ύπαρξη ενός ισχυρού νομοθετικού πλαισίου που επιβάλλουν υπερεθνικά όργανα. Γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι μια βασική διαφορά ανάμεσα στον διακυβερνητισμό και το φεντεραλισμό στο επίπεδο λειτουργίας τους είναι ο βαθμός παραχώρησης εθνικής κυριαρχίας από τα κράτη μέλη όπου στην περίπτωση του δεύτερου είναι ισχυρότερη και νομικά κατοχυρωμένη.² Ένα βασικό σημείο το οποίο υπερτονίστηκε από τους οπαδούς του διακυβερνητισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν ότι θα μπορούσε να λειτουργήσει άριστα σε θέματα "χαμηλής πολιτικής" (οικονομική ολοκλήρωση για παράδειγμα). Ωστόσο, σε ζητήματα "υψηλής πολιτικής" και σε κύρια εθνικά συμφέροντα τα κράτη μπορούσαν να έχουν αποτελεσματικότερη διαχείριση συνεπώς δεν προχωρούσαν σε σημαντική εκχώρηση εθνικής κυριαρχίας³.

1.3 Η προσέγγιση του Φιλελεύθερου Διακυβερνητισμού.

Υπό το ρεαλιστικό πρίσμα συναντάμε τον φιλελεύθερο διακυβερνητισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση χωρίς να εστιάζει ωστόσο στη σχετική θέση των κρατών και στη διεθνή ισορροπία ισχύος. Η προσέγγιση του φιλελεύθερου διακυβερνητισμού παρουσιάστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '90 από τον Moravcsik μέσω μιας ισχυρής κριτικής που άσκησε στην νεολειτουργική θεώρηση και ενσωμάτωσε τη διακυβερνητική προσέγγιση, την αξία των διεθνών οργανισμών ως παράγοντες ισχυροποίησης μιας διακυβέρνησης η οποία καθίσταται αποτελεσματική αλλά και τη σημασία της διακρατικής διαπραγμάτευσης (Princeton, 2017). Έτσι, η προσέγγιση του φιλελεύθερου διακυβερνητισμού ενσωματώνει το διακυβερνητισμό, την ανάλυση των διεθνών καθεστώτων αλλά και τη θεωρία διαπραγματεύσεων καθώς απομακρύνεται από μια μονιστική θεώρηση ενώ προσφέρει μια διαφορετική κρατοκεντρική ερμηνεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Η προσέγγιση του Moravcsik παρουσιάζει μια σειρά από αιτιακές συνδέσεις ανάμεσα σε εγχώριες πολιτικές τάξεις, οικονομικά συμφέροντα των κρατών μελών και τρόπους λήψης αποφάσεων και ύπαρξη συμμαχιών στο διακυβερνητικό Συμβούλιο. Ο φιλελεύθερος διακυβερνητισμός προτείνει ένα

² Η νομική κατοχύρωση εδράζεται στην ύπαρξη Συντάγματος.

³ Σύμφωνα με τη ρεαλιστική προσέγγιση ως ζητήματα χαμηλής πολιτικής νοούνται οικονομικά ζητήματα και ζητήματα σχετικά εύκολα στο χειρισμό τους τα οποία οδηγούν ευκολότερα σε συμφέρουσες λύσης θετικού αθροίσματος από ότι τα ζητήματα υψηλής πολιτικής τα οποία αφορούν την εξωτερική κυριαρχία, την ασφάλεια και την επιβίωση μιας χώρας (εξωτερική πολιτική).

κρατοκεντρικό ερευνητικό πρόγραμμα αποδίδοντας ιδιαίτερη σημασία στη διακρατική διαπραγμάτευση η οποία θα είναι σε θέση να καθορίσει τον τρόπο και το επίπεδο της ευρωπαϊκής ενοποίησης ενώ στρέφεται και γύρω από τον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνονται οι εθνικές προτιμήσεις, την αντικειμενικότητα των δρώντων που επιδιώκουν την εξυπηρέτηση των εθνικών τους συμφερόντων σε κεντρικό επίπεδο αλλά και τα χαρακτηριστικά της διακρατικής διαπραγμάτευσης εντός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

1.4 Εναλλακτικές προσεγγίσεις στην Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση.

Επιπλέον, σημαντική πτυχή στην θεωρητική προσέγγιση του ευρωπαϊκού οικοδομήματος αποτελεί και η προσέγγιση της «**πολυεπίπεδης διακυβέρνησης**» η οποία έχει ως στόχο την ανάλυση ενός πολιτικού συστήματος το οποίο θα χαρακτηρίζεται από επικαλυπτόμενες αρμοδιότητες ανάμεσα σε μια σειρά από διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης (Jean Monnet, 2017). Το πολυεπίπεδο σύστημα διακυβέρνησης αποτελεί βασικό στοιχείο της σύγχρονης διακυβέρνησης στην ΕΕ ενώ δείχνει να είναι μια μορφή διακυβέρνησης η οποία δυνητικά μέσω μιας ισχυρής αλληλεπίδρασης δρώντων θα μπορούσε να ανταπεξέλθει σε σημαντικές πολιτικές και οικονομικές μεταβολές διεθνώς (Επιτροπή, 2014).

Αναλύοντας το ευρωπαϊκό οικοδόμημα γίνεται αντιληπτό ότι η ερμηνεία του ιστορικά περιλαμβάνει πολιτικές απόπειρες και προτάσεις τόσο του φεντεραλισμού όσο και διακυβερνητισμού ενώ η θεωρητική προσέγγιση δύναται να δανειστεί στοιχεία και από άλλες σχολές σκέψης όπως του νεολειτουργισμού ή και του κονστρουκτιβισμού. Ο νεολειτουργισμός με δεδομένη την ύπαρξη του στοιχείου της σύγκρουσης στην ανάλυση της ευρωπαϊκής ενοποίησης παρουσιάζει ένα ισχυρό πλέγμα λειτουργικών συνδέσεων μεταξύ διαφορετικών αλλά αλληλοεξαρτωμένων χώρων πολιτικής ενώ ο κονστρουκτιβισμός αναλύει την κοινωνική οντολογία και την κοινωνική κατασκευή της ΕΕ. Επιπλέον, βασικό στοιχείο της νεολειτουργικής προσέγγισης αποτελεί η αναγνώριση της Κοινοτικής Μεθόδου διακυβέρνησης ως το νέο *modus operandi* του συστήματος σήμερα (Μαραβέγιας, Τσινισιζέλης : 109). Το ζήτημα της κοινωνικής κατασκευής είναι και η προσέγγιση του κονστρουκτιβισμού στις διεθνείς σχέσεις σε αντίθεση με το παραδοσιακό ρεύμα του ρεαλισμού. Ωστόσο, παραμένοντας στο δίπολο φεντεραλισμού- διακυβερνητισμού οι βασικοί λόγοι για τους οποίους δεν διακρίνεται ένα ακραιφνές φεντεραλιστικό σύστημα στην Ευρωπαϊκή Ένωση έγκεινται

στην εκτελεστική εξουσία όπου η Επιτροπή η οποία αποτελεί τον εκτελεστικό βραχίονα της ΕΕ δεν διαθέτει τις αρμοδιότητες που διαθέτει μια ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Επίσης, εξηγείται και από την αντίσταση των κρατών μελών στην ολική εκχώρηση της κυριαρχίας τους, από την επιθυμία τους για ανεξάρτητη λειτουργία σε μια σειρά από ζητήματα στο πλαίσιο του διεθνούς συστήματος, και από την απουσία μιας κοινής φορολογικής πολιτικής και άμεσης φορολόγησης των πολιτών της ΕΕ απευθείας από τα θεσμικά όργανα (το κάθε κράτος μέλος ακολουθεί τη δική του φορολογική πολιτική). Επίσης, η εξωτερική πολιτική και η πολιτική άμυνας και ασφάλειας παραμένει σχεδόν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των κρατών μελών έστω και αν η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας της δίνει τη δυνατότητα να ενεργεί ενιαία, σαν μία οντότητα στις διεθνείς υποθέσεις.

1.5 Το μοντέλο της Ευρωπαϊκής Διακυβέρνησης σήμερα.

Όπως γίνεται αντιληπτό, έστω και εάν στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση παρατηρείται ένα ιδιαίτερο μείγμα φεντεραλιστικών και διακυβερνητικών χαρακτηριστικών μια προσεκτική ανάλυση με γνώμονα το βαθμό εκχώρησης εθνικής κυριαρχίας από τα κράτη μέλη μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι περισσότερο ένα οικοδόμημα περιφερειακής ολοκλήρωσης με υπερεθνικά και διακυβερνητικά στοιχεία. Το υπερεθνικό στοιχείο στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Διακυβέρνησης εν γένει αλλά και ειδικά στην περίπτωση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ διακρίνεται μέσα από τον προεξέχοντα ρόλο της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ενώ το διακυβερνητικό στοιχείο μέσα από τον καθοριστικό ρόλο του Συμβουλίου. Σε αυτό το πλαίσιο παρεμβάλλεται άλλωστε και ο ρόλος των εθνικών κυβερνήσεων για τη διαμόρφωση της συγκεκριμένης πολιτικής. Ωστόσο, το ευρωπαϊκό οικοδόμημα είναι άμεσα συνδεδεμένο με τις ευρωπαϊκές και διεθνείς εξελίξεις με τη δυναμική των οποίων μπορεί να αλλάξει στο μέλλον η σύσταση και δομή του. Οι διαρκείς εξελίξεις επαναπροσδιορίζουν το βαθμό συνοχής ανάμεσα στα κράτη μέλη ενώ συχνά καθιστούν επιτακτική την ανάγκη για περαιτέρω ενοποίηση και ολοκλήρωση οι οποίες δυνητικά μπορεί να οδηγήσουν στο μέλλον σε ένα οικοδόμημα με περισσότερο φεντεραλιστικά στοιχεία διακυβέρνησης από ότι σήμερα.

Κεφάλαιο 2 : Η κοινή εμπορική πολιτική της Ευρωπαϊκής ένωσης.

2.1 Η αρμοδιότητα της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ.

Η πολυεθνική ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης δομείται επάνω στην εθελούσια ίδρυση κοινών θεσμικών οργάνων τα οποία αναπτύσσουν κοινές πολιτικές επιδιώκοντας κοινούς σκοπούς και κοινά συμφέροντα. Η κατάργηση της "Ευρωπαϊκής Κοινότητας" και το πέρασμα στην "Ένωση" μέσω της Συνθήκης της Λισαβόνας εισάγει τις "πολιτικές και δράσεις της Ένωσης" αλλά οι "πολιτικές της Ένωσης" είναι στην πραγματικότητα "κοινές πολιτικές" με κοινό όραμα και κοινούς στόχους ανάμεσα στα κράτη μέλη (Lisbon Treaty europa.eu, 2007). Ωστόσο, το κοινό όραμα και ο κοινός στόχος δεν συνεπάγεται απαραίτητα αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ένα τομέα πολιτικής καθώς και οι "κοινές πολιτικές και δράσεις" δύνανται να αποτελούν είτε τομέα "αποκλειστικής αρμοδιότητας" της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε τομέα "συντρέχουσας αρμοδιότητας" με τα κράτη μέλη. Έτσι, οι αρμοδιότητες της ΕΕ καθορίζονται στις συνθήκες της ΕΕ και συγκεκριμένα στα άρθρα 2-6 της ΣΛΕΕ (TFEU, 2007). Στην αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ (άρθρο 3 ΣΛΕΕ) ανήκουν : η τελωνειακή ένωση, η κοινή εμπορική πολιτική, η νομισματική πολιτική για τα κράτη μέλη της ευρωζώνης, η θέσπιση κανόνων ανταγωνισμού που είναι αναγκαίοι για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, η κοινή αλιευτική πολιτική καθώς και η σύναψη διεθνών συμφωνιών όταν η σύναψή τους προβλέπεται από νομοθετική πράξη της ΕΕ , όταν είναι απαραίτητη για να ασκεί η ΕΕ την εσωτερική αρμοδιότητά της και όταν ενδέχεται να επηρεάσει τους κοινούς κανόνες ή να μεταβάλει την εμβέλειά τους. Η αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ στα εν λόγω ζητήματα συνεπάγεται τόσο την απρόσκοπτη εκτελεστική λειτουργία της όσο και το σεβασμό και την τήρηση του Ευρωπαϊκού Δικαίου που παράγεται για το σκοπό αυτό.⁴ Τα μεμονωμένα κράτη μέλη δεν δύνανται να νομοθετούν για εμπορικά κοινοτικά θέματα ή να συνάψουν συμφωνίες διεθνούς εμπορίου της ΕΕ. Στην συντρέχουσα αρμοδιότητα της ΕΕ με τα κράτη μέλη της (άρθρο 4 ΣΛΕΕ) ανήκουν : η εσωτερική αγορά, η κοινωνική πολιτική καθορισμένη στις πτυχές που ορίζονται στη ΣΛΕΕ, η οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, γεωργία και αλιεία με εξαίρεση τη διατήρηση των βιολογικών θαλάσσιων πόρων, η ενέργεια, οι μεταφορές, τα διευρωπαϊκά δίκτυα, η προστασία των καταναλωτών, το περιβάλλον, ο χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, η ασφάλεια στον τομέα

⁴ Προς τούτη την κατεύθυνση η ΕΕ εκδίδει μια σειρά από κανονισμούς αλλά και οδηγίες με νομικά δεσμευτική ισχύ.

της δημόσιας υγείας, η αναπτυξιακή συνεργασία και ανθρωπιστική βοήθεια αλλά και η έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και διάστημα.⁵ Ωστόσο, είναι προφανές από τη ΣΛΕΕ ότι σε θέματα ιδιαίτερης σημασίας για την ενιαία αγορά και την αποτελεσματική οικονομική ολοκλήρωσή της, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συχνά αποκλειστική αρμοδιότητα. Ως εκ τούτου, η εμπορική πολιτική αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οποία τα κράτη μέλη έχουν παραχωρήσει την πλήρη αρμοδιότητα να ασκεί και να διαμορφώνει την εμπορική πολιτική της (Επιτροπή, 2018). Για την ομαλή διασφάλιση της κοινής εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπάρχει μια πληθώρα μέσων από την Ευρωπαϊκή Ένωση όπως το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο το οποίο είναι και ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της ευρωπαϊκής τελωνειακής ένωσης, οι προτιμησιακές συμφωνίες και οι πολυμερείς διαπραγματεύσεις, τα μέσα εμπορικής άμυνας, το αντιντάμπινγκ, ο κανονισμός για τα εμπόδια στο εμπόριο και τα μέτρα διασφάλισης αλλά και η πολιτική κατά των επιδοτήσεων (Συμβούλιο ΕΕ, 2018).

2.2 Το νομικό και κανονιστικό πλαίσιο της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ.

Η βασική διάταξη για την κοινή εμπορική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το άρθρο 207 παρ. 1 ΣΛΕΕ το οποίο αντικαθιστά το άρθρο 133 ΣΕΚ (TFEU, 2007). Το άρθρο 207 ορίζει μεταξύ άλλων ότι "*η κοινή εμπορική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαμορφώνεται βάσει ενιαίων αρχών ενώ ασκείται στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής δράσης της Ένωσης*". Στο ίδιο άρθρο αναφέρονται οι τομείς δραστηριότητας της κοινής εμπορικής πολιτικής της ΕΕ. Στόχος της κοινής εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα είναι να συμβάλει στην ομαλή και απρόσκοπτη ανάπτυξη του παγκόσμιου εμπορίου, στη σταδιακή εξάλειψη των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και στη μείωση των τελωνειακών εμποδίων. Τούτο, προκύπτει πρωτίστως μέσα από την ολοκλήρωση και τη δημιουργία ισχυρών και αρμονικών εμπορικών δεσμών ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με κοινό στόχο και όραμα. Η κοινή εμπορική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει πλέον μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας ένα ευρύ πεδίο αρμοδιοτήτων στο οποίο ανήκουν οι μεταβολές δασμολογικών συντελεστών, η

⁵ Επιπλέον, το άρθρο 6 ΣΛΕΕ αναφέρει την αρμοδιότητα της ΕΕ να υποστηρίζει, να συντονίζει ή να συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών. Στους τομείς αυτούς η ΕΕ δεν μπορεί να εκδίδει νομικά δεσμευτικές πράξεις που απαιτούν από τα κράτη μέλη να εναρμονίσουν τις κανονιστικές και νομοθετικές τους διατάξεις.

σύναψη δασμολογικών και εμπορικών συμφωνιών που αφορούν ανταλλαγές εμπορευμάτων και υπηρεσιών, οι εμπορικές πτυχές της διανοητικής ιδιοκτησίας οι οποίες αποτελούν πεδίο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος τα τελευταία χρόνια, τα μέτρα ελευθέρωσης, οι άμεσες ξένες επενδύσεις, η πολιτική εξαγωγών και τα μέτρα εμπορικής άμυνας όπου ανήκουν και τα μέτρα που λαμβάνονται σε περιπτώσεις ντάμπινγκ και επιδοτήσεων, ρήτρες διασφάλισης αλλά και η πολιτική έναντι των εμπορικών φραγμών των τρίτων χωρών (Επιτροπή, Συνθήκη της Λισαβόνας 2008). Η επέκταση των αρμοδιοτήτων στον τομέα των άμεσων ξένων επενδύσεων μέσω της συνθήκης της Λισαβόνας καταδεικνύει την προσήλωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μια ουσιαστική οικονομική ολοκλήρωση και εναρμόνιση ανάμεσα στα κράτη μέλη αλλά και σε μια Ευρωπαϊκή οικονομία προσαρμοσμένη στο σύγχρονο διεθνές οικονομικό και εμπορικό σύστημα ⁶. Ο τομέας άμεσων ξένων επενδύσεων προστέθηκε μέσα από τη συνθήκη της Λισαβόνας. Καθίσταται προφανές ότι η κοινή εμπορική πολιτική της ΕΕ βασίζεται σε ένα ενιαίο δασμολόγιο, ομοιόμορφα σε όλα τα κράτη μέλη, σε μια εκ των πραγμάτων κοινή τελωνειακή ένωση και σε μια αποτελεσματική υιοθέτηση μέσων προστασίας της κοινής αγοράς. Το κοινό εξωτερικό δασμολόγιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο εφαρμόζεται από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεωρείται ένα από τα μεγαλύτερα επιτεύγματα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ενώ νομικά εδράζεται στο άρθρο 28 ΣΛΕΕ (TFEU, 2007). Σύμφωνα με το κοινό δασμολόγιο τα προϊόντα των τρίτων χωρών εκτελωνίζονται μια φορά σε έδαφος ΕΕ και κατόπιν δύνανται να κυκλοφορούν ελεύθερα σε όλον τον ενιαίο τελωνειακό χώρο. Είναι προφανές ότι το Κοινό Εξωτερικό Δασμολόγιο της ΕΕ αποτέλεσε τη βάση πάνω στην οποία δομήθηκε η φιλοσοφία της κοινής εμπορικής πολιτικής της ΕΕ. Θεσπίστηκε από τα Κοινοτικά Όργανα για πρώτη φορά το 1968 ενώ η θέσπισή του συνεπάγεται απώλεια της δυνατότητας των κρατών μελών της ΕΕ για υιοθέτηση ανεξάρτητης εμπορικής και τελωνειακής γραμμής. Η ενοποιημένη ηλεκτρονική βάση δεδομένων του δασμολογίου (TARIC) θεσπίστηκε με τον Κανονισμό (ΕΟΚ) αριθμ.2658/87 με τον τίτλο "η δασμολογική και στατιστική ονοματολογία και το κοινό δασμολόγιο" και θεσπίζει τη νομική βάση για το TARIC, ήτοι το ολοκληρωμένο δασμολόγιο της ΕΕ καθιερώνοντας ένα κοινό σύστημα για την κωδικοποίηση και ταξινόμηση των προϊόντων η οποία θα ονομάζεται πλέον «Συνδυασμένη Ονοματολογία» και κρίνεται

⁶ Το σύγχρονο διεθνές οικονομικό και εμπορικό σύστημα συνίσταται στις μεταβολές που έχουν επέλθει στα χαρακτηριστικά του καθώς και στις πιθανές προκλήσεις που μπορεί να αντιμετωπίζει.

απαραίτητη για την επεξεργασία και τη δημοσίευση των στατιστικών του εμπορίου της ΕΕ (Επιτροπή, Ενοποιημένη ηλεκτρονική βάση δεδομένων δασμολογίου TARIC 2016). Η «Συνδυασμένη Ονοματολογία» βασίζεται στο Εναρμονισμένο Σύστημα Περιγραφής και Κωδικοποίησης των εμπορευμάτων και βρίσκεται κάτω από την ομπρέλα του Παγκόσμιου Οργανισμού Τελωνείων.⁷ Ο Κανονισμός εφαρμόζεται από τις 10 Σεπτεμβρίου 1987. Αρμόδιο για ενδεχόμενες τροποποιήσεις στο Κοινό Εξωτερικό Δασμολόγιο της ΕΕ είναι το Συμβούλιο μετά από πρόταση της Επιτροπής.

Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι η εμπορική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναπτύσσεται σε δύο πυλώνες : α) περιφερειακή ολοκλήρωση και β) πολυμερής φιλελευθεροποίηση. Και οι δύο πυλώνες αντικατοπτρίζουν τις θεμελιώδεις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για ένα ελεύθερο και δίκαιο εμπόριο ανάμεσα στα κράτη μέλη αλλά και μια δέσμευση για προώθηση και ελευθέρωση των παγκόσμιων συναλλαγών. Είναι προφανές ότι η έμφαση στην πολυμέρεια περιλαμβάνει το διαπραγματευτικό πλαίσιο στο οποίο στηρίζεται η κοινή εμπορική πολιτική. Στο πλαίσιο αυτό καθίσταται βαρύνων ο ρόλος του ΠΟΕ καθώς είναι ο θεσμός ο οποίος περικλείει τις αρχές και το νομικό πλαίσιο δράσης. Τούτο οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι η αποτελεσματική κοινή εμπορική πολιτική της ΕΕ με σαφή εξωτερική δράση προς τις διεθνείς οικονομίες και αγορές θα μπορούσε να υλοποιηθεί μόνο εντός ενός διεθνούς θεσμού με την νομική ισχύ του ΠΟΕ. Τούτο είναι ικανό να ενισχύσει και τη στροφή στην πολυμερή δράση για τις περισσότερες οικονομίες παγκοσμίως. Ωστόσο, οι προκλήσεις που βιώνει το διεθνές εμπόριο δεν έχουν επιτρέψει στην ΕΕ να απομακρυνθεί από τις διμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις και συμφωνίες όπως θα παρουσιαστεί και στο κεφάλαιο 3 της παρούσας εργασίας. Είναι γεγονός ότι μετά την υπογραφή της συνθήκης της Λισαβόνας η εμπορική πολιτική γίνεται ακόμη ισχυρότερη ως μέσο άσκησης και εργαλείο της εξωτερικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ είναι γεγονός ότι οι γραμμές ανάμεσα στην εξωτερική πολιτική και την εμπορική πολιτική έχουν γίνει ακόμη πιο λεπτές. Ιδιαίτερη σημασία έχει η αναφορά του ελεύθερου και δίκαιου εμπορίου ως βασική συνιστώσα των σχέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον υπόλοιπο κόσμο και το στόχο της ΕΕ να συμβάλλει σε ένα δίκαιο και ελεύθερο εμπόριο (Επιτροπή, 2008). Επιπλέον, έχει ιδιαίτερη σημασία η εξωτερική συνιστώσα της κοινής εμπορικής πολιτικής της Ένωσης καθώς δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια ισχυρή

⁷ Το εναρμονισμένο σύστημα αποτελείται από περίπου 5000 ομάδες αγαθών , η καθεμία από τις οποίες κωδικοποιείται με έναν εξαψήφιο αριθμό.

ενοποιημένη πολιτική εξωτερικού εμπορίου απέναντι σε έναν σημαντικό αριθμό περιφερειακών εμπορικών και οικονομικών ενώσεων και την ανάγκη επέκτασης της αρμοδιότητας της ΕΕ πέρα από τους δασμούς οι οποίοι αποτελούσαν το βασικό πεδίο εξουσίας της ΕΕ αναφορικά με την εμπορική πολιτική. Τούτο κρίνεται λογικό για τα δεδομένα του 20^{ου} αιώνα καθώς το ζήτημα των δασμών ήταν η βασικότερη πτυχή της εμπορικής πολιτικής παγκοσμίως. Ωστόσο, η ύπαρξη διαφόρων οικονομικών και εμπορικών περιφερειακών ενώσεων στον κόσμο συχνά με ενιαία εξωτερική δράση σε ζητήματα διεθνούς εμπορίου, ο ισχυρός βαθμός παγκοσμιοποίησης της διεθνούς οικονομίας, οι τεχνολογικές μεταβολές και η άνοδος του εμπορίου υπηρεσιών οδήγησαν στην εισαγωγή νέων πεδίων διαπραγμάτευσης στην εμπορική πολιτική των κρατών.⁸ Η μετάβαση της αρμοδιότητας της ΕΕ σε άλλα πεδία πέραν των δασμών έγινε σταδιακά μέσω των συνθηκών του Μάαστριχτ και της Νίκαιας πριν προχωρήσει στο μεγάλο βήμα με τη συνθήκη της Λισαβόνας και την επέκταση της κοινής εμπορικής πολιτικής και την προσχώρηση σε αυτήν το εμπόριο υπηρεσιών, τις ΑΞΕ, καθώς και πτυχές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (διπλώματα ευρεσιτεχνίας, πνευματικά δικαιώματα κ.α.).

Ενδεικτικά, σε σχέση με την εμπορική πολιτική της ΕΕ η συνθήκη της Λισαβόνας περιλαμβάνει τρεις βασικές αλλαγές :

- Ισχυρότερος ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την κοινή εμπορική πολιτική της ΕΕ καθώς πριν τη συνθήκη της Λισαβόνας ο ρόλος και η εξουσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στον εν λόγω ζήτημα ήταν περιορισμένοι. Πλέον ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι απαραίτητος στη διαδικασία διαμόρφωσης της κοινής εμπορικής πολιτικής της ΕΕ.
- Ειδική πλειοψηφία στις ψηφοφορίες για την πλειονότητα των εμπορικών ζητημάτων.
- Ισχυροποίηση εξουσίας για την ΕΕ σε αντιδιαστολή με τα μέλη της ΕΕ και είσοδος του τομέα Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην αρμοδιότητα της ΕΕ για σύναψη διεθνών συμφωνιών και θέσπιση νόμων σχετικά με τις ΑΞΕ. Επίσης, ισχυροποίηση εξουσίας στην ΕΕ σχετικά με το εμπόριο στις υπηρεσίες και τις

⁸ Ενδεικτικά παραδείγματα ισχυρών περιφερειακών οικονομικών ενώσεων αποτελούν οι ASEAN αλλά και η MERCOSUR.

εμπορικές πτυχές της πνευματικής ιδιοκτησίας καθώς και σχετικά με το εμπόριο σε κοινωνικές, υγειονομικές, εκπαιδευτικές, πολιτιστικές και οπτικοακουστικές υπηρεσίες (Wolfstadter,Becker,Kreilinger Jacques Delors Institut Berlin, 2018)

Επιπλέον, το άρθρο 207 ΣΛΕΕ περιλαμβάνει και το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου θεσπίζονται τα μέτρα για τον καθορισμό του πλαισίου εφαρμογής της κοινής εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 207 τα μέτρα κοινής εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφασίζονται και υιοθετούνται με τους κανόνες του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέσω κανονισμών σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία όπως ονομάζεται πλέον (πρώην νομοθετική διαδικασία συναπόφασης) από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (Επιτροπή, 2012). Τούτο εμπίπτει στις διευρυμένες εξουσίες που αναγνωρίστηκαν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μέσω της Συνθήκης της Λισαβόνας γενικά αλλά και ειδικά στο ζήτημα υπογραφής εμπορικών συμφωνιών. Το Συμβούλιο είναι προσηλωμένο ουσιαστικά σε ένα πολυμερές ισχυρό εμπορικό σύστημα αλλά και σε εμπορικές δυνατότητες και προοπτικές που ανακύπτουν μέσα από συμφέρουσες και βιώσιμες διμερείς εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ με τρίτα κράτη βασισμένο σε κανόνες ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μέσα και από τον αναβαθμισμένο ρόλο του έχοντας την αρμοδιότητα του συννομοθέτη σε θέματα που άπτονται του εμπορίου και των επενδύσεων με ισότιμη θέση με το Συμβούλιο αποτελεί ένα πολύ ισχυρό νομοθετικό μηχανισμό διαμόρφωσης της κοινής εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης με βασικές αρχές τη διαφάνεια , την ανοιχτή οικονομία και το ελεύθερο εμπόριο. Η διττή διαδικασία λήψης αποφάσεων στο ζήτημα της κοινής εμπορικής πολιτικής καταδεικνύει την προσήλωση στην αντιπροσωπευτική λειτουργία της διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και την προσαρμογή στα νέα δεδομένα που επέφερε η συνθήκη της Λισαβόνας ⁹.

Επιπλέον, η διαμόρφωση της κοινής εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι απόρροια μιας διαδικασίας λήψης αποφάσεων η οποία είναι πολυδιάστατη. Συγκεκριμένα, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων εμπλέκονται τα κράτη μέλη μέσω των εθνικών τους κυβερνήσεων αλλά και τα κοινοτικά όργανα. Έτσι, στη διαμόρφωση λήψης αποφάσεων παρουσιάζονται τέσσερις φορείς. (Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη τα οποία παρουσιάζουν τις

⁹ Η αντιπροσωπευτική λειτουργία της ΕΕ έγκειται στο διευρυμένο ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ως ένας θεσμός εκπροσώπησης των Ευρωπαίων πολιτών.

διαπραγματευτικές τους σχέσεις και προωθούν τις θέσεις τους). Σε μια περαιτέρω διάκριση των οργάνων που εμπλέκονται στη διαδικασία διαμόρφωσης της κοινής εμπορικής πολιτικής της Ένωσης υπάρχουν τρία είδη οργάνων.

- Τα αποφασιστικά όργανα (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο) τα οποία διαμορφώνουν τις αποφάσεις που λαμβάνονται.
- Τα συμβουλευτικά όργανα (Επιτροπή των Περιφερειών, Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή) τα οποία συμβουλευτικά συνεισφέρουν στη διαμόρφωση των δράσεων και κατευθύνσεων της κοινής εμπορικής πολιτικής της ΕΕ.
- Τα χρηματοδοτικά όργανα (Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων).

Η συγκεκριμένη διάσταση υποδηλώνει επομένως ότι η διαδικασία διαμόρφωσης της κοινής εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μια διαδικασία πολυμερούς διαβούλευσης εντός της Ένωσης η οποία περιέχει πλήθος δομών και μηχανισμών. Η διαμόρφωση των τελικών αποφάσεων υιοθέτησης μέτρων εμπορικής πολιτικής επομένως προτού οδηγηθεί σε τελική έγκριση εδράζεται συχνά σε μακράς διάρκειας διαπραγματεύσεις τόσο ανάμεσα στα κράτη μέλη όσο και ανάμεσα στα κράτη μέλη και τα κοινοτικά όργανα.

Συγκεκριμένα, η διαδικασία διαμόρφωσης και υιοθέτησης της κοινής εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός της ΕΕ δομείται στα παρακάτω στάδια :

- Διαπραγμάτευση
- Σύναψη
- Εφαρμογή – Υιοθέτηση.

Η διαπραγμάτευση εμπορικών και επενδυτικών συμφωνιών ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τρίτες χώρες και Διεθνείς Οργανισμούς εδράζεται στο άρθρο 218 ΣΛΕΕ και σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 207 ΣΛΕΕ ως βασική διάταξη για την εμπορική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΤFEU, 2007) . Η διαδικασία ξεκινά με την Επιτροπή η οποία απευθύνει συστάσεις στο Συμβούλιο το οποίο αποφασίζει την έναρξη των διαπραγματεύσεων και εξουσιοδοτεί την Επιτροπή να διεξάγει τις διαπραγματεύσεις. Τούτο σημαίνει ότι ο Επίτροπος της ΕΕ ο οποίος είναι αρμόδιος για

το εμπόριο είναι και αρμόδιος για την διεξαγωγή εμπορικών διαπραγματεύσεων. Το πλαίσιο εντός του οποίου θα διεξαχθούν οι διαπραγματεύσεις και το περιθώριο κινήσεως που διαθέτει η Επιτροπή καθορίζονται από το Συμβούλιο το οποίο μελετά προσεκτικά το ζήτημα με συνεχείς παρεμβάσεις από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών αλλά και από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το οποίο ενημερώνεται ταυτόχρονα τόσο για την έναρξη της φάσης των διαπραγματεύσεων όσο και για το πλαίσιο διαπραγμάτευσης. Έτσι, οι οδηγίες οι οποίες καθορίζονται από το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο για το πλαίσιο διαπραγμάτευσης ονομάζονται «Οδηγίες Διαπραγμάτευσης» (Συμβούλιο, 2017) . Η σύναψη ολοκληρώνεται με την απόφαση του Συμβουλίου για έγκριση – υιοθέτηση του τελικού κειμένου διαπραγμάτευσης κατόπιν εγκρίσεως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η εφαρμογή και υιοθέτηση είναι η πολιτική που εφαρμόζεται ενιαία σε όλη την επικράτεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στα κράτη μέλη της μεμονωμένα με γνώμονα το ευρωπαϊκό ενωσιακό δίκαιο. Η ολοκληρωμένη διαδικασία διαπραγμάτευσης – σύναψης- εφαρμογής της κοινής εμπορικής πολιτικής ωστόσο, είναι μια διαδικασία η οποία μπορεί να διαρκέσει μήνες ως και χρόνια καθώς οι διαπραγματευτικές στάσεις αλλά και οι διεθνείς εμπορικές τάσεις βιώνουν συχνά σημαντικές μεταβολές. Το έτος 2018 κατά το οποίο λαμβάνει χώρα η παρούσα εργασία είναι ένα έτος κατά το οποίο το διεθνές εμπορικό και οικονομικό σύστημα βρίσκεται ενώπιον σημαντικών αλλαγών και εξελίξεων κυρίως στο ζήτημα των διεθνών δασμών και της επανεξέτασης της εμπορικής πολιτικής των ΗΠΑ, κάτι το οποίο θέτει την Ευρωπαϊκή Ένωση σε διαρκή διαπραγματευτική ετοιμότητα τόσο διμερώς με τρίτες χώρες όσο και στο πλαίσιο της πολυμερούς διαπραγμάτευσης.

Επιπλέον, ο γενικός κανόνας της λήψης αποφάσεων εντός του συμβουλίου είναι η διαδικασία της ειδικής πλειοψηφίας. Ωστόσο, σε τομείς που αφορούν το εμπόριο υπηρεσιών, την πνευματική ιδιοκτησία, τις άμεσες ξένες επενδύσεις, τις κοινωνικές υπηρεσίες, τις πολιτιστικές και οπτικοακουστικές υπηρεσίες, τις υπηρεσίες εκπαίδευσης και υγείας απαιτείται ομοφωνία. Ο ισχυρός πλέον ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μετά από τη συνθήκη της Λισαβόνας επιβεβαιώνει και θεσμοθετεί τη συνήθη νομοθετική διαδικασία στο ζήτημα (πρώην διαδικασία συναπόφασης) (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2016) . Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών του ενώ μέσω της Συνθήκης της Λισαβόνας έχει τη δυνατότητα άσκησης veto εν όψει μιας εμπορικής συμφωνίας της Ευρωπαϊκής

Ένωσης. Ωστόσο, η Συνθήκη της Λισαβόνας δεν ανέδειξε το ρόλο των Εθνικών κοινοβουλίων στη διαμόρφωση της κοινής εμπορικής πολιτικής της ΕΕ κάτι το οποίο ώθησε τα εθνικά κοινοβούλια σε μια αναζήτηση ρόλου κυρίως σε μεικτές συμφωνίες όπου τα εθνικά κοινοβούλια επιδιώκουν να εμπλακούν περισσότερο ενεργά όπως φάνηκε στις περιπτώσεις των συμφωνιών TTIP και CETA (Jan Wouters, Kolja Raube, KU Leuven 2017).

Στην ομαλή λειτουργία της κοινής εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθοριστικό ρόλο παίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην οποία τα κράτη μέλη έχουν αναθέσει το χειρισμό των εμπορικών θεμάτων και της διαπραγμάτευσης των διεθνών εμπορικών συμφωνιών εξ ονόματός τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει συχνά τον τίτλο του νομικού θεματοφύλακα των θεμάτων και πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κάτι το οποίο εφαρμόζεται και στην κοινή εμπορική πολιτική της ΕΕ. Η ανάθεση αυτή σημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της Επιτροπής και ως ενιαία οντότητα διαπραγματεύεται εξ ονόματος των κρατών μελών της διμερείς και πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες ανεξάρτητα από το εάν περιλαμβάνονται θέματα αποκλειστικής ή συντρέχουσας αρμοδιότητας στο πλαίσιο της συμφωνίας (Επιτροπή, 2008) . Η εκπροσώπηση της κοινής εμπορικής πολιτικής της ΕΕ γίνεται επομένως μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία εκπροσωπεί την ΕΕ ως ενιαία και αδιαίρετη οντότητα. Στο πλαίσιο της ενιαίας εκπροσώπησης της ΕΕ βέβαια, πρέπει να σημειωθεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξουσιοδοτείται από το Συμβούλιο, το οποίο προηγουμένως έχει εξετάσει την πρόταση της Επιτροπής πάνω στο ζήτημα διαπραγμάτευσης και σε συνεργασία με τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της ειδικής συμβουλευτικής επιτροπής αποτελούμενη από εμπειρογνώμονες των κρατών μελών λειτουργώντας ως μηχανισμός διαρκούς ελέγχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Συμβούλιο, 2014) . Η διαπραγμάτευση της Επιτροπής ωστόσο στο πλαίσιο της πολυμερούς διπλωματίας για θέματα κοινής εμπορικής πολιτικής είναι μια διαδικασία που συχνά απαιτεί πολύ χρόνο και διαρκείς διαβουλεύσεις ενώ οι διαβουλεύσεις είναι τόσο εσωτερικές, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κυρίως λόγω αναγκαιότητας έγκρισης από το Συμβούλιο καινούργιων ζητημάτων που μπορεί να προκύψουν κατά τη διαδικασία της πολυμερούς διαπραγμάτευσης της Επιτροπής) αλλά και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης , στο πλαίσιο της πολυμερούς διπλωματίας καθώς συχνά υπάρχουν αλλαγές και εξελίξεις στις διαπραγματευτικές θέσεις των κρατών μελών του ΠΟΕ. Η εκτελεστική αρμοδιότητα της Επιτροπής βρίσκεται σε σύμπτωση με τη νομοθετική λειτουργία της

ΕΕ ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι παρά την αποκλειστική αρμοδιότητα της ΕΕ στο ζήτημα της κοινής εμπορικής πολιτικής, το διαπραγματευτικό έργο της Επιτροπής παρακολουθείται στενά από τα κράτη μέλη τα οποία έχουν συχνά ως γνώμονα την αποτελεσματικότερη προώθηση των εμπορικών συμφερόντων τους.

Το μοντέλου Φεντεραλισμού και Διακυβερνητισμού απασχόλησε ιδιαίτερα την μελέτη του συστήματος λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο. Έτσι, με γνώμονα το ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν δύναται να χαρακτηριστεί ένα ομοσπονδιακό σύστημα για τους λόγους που αναφέρθηκαν στο κεφάλαιο 1 και στο ζήτημα της κοινής εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης διακρίνεται ένα οικοδόμημα περιφερειακής ολοκλήρωσης με υπερεθνικά και διακυβερνητικά χαρακτηριστικά με πυρήνα στην συγκεκριμένη περίπτωση την εκχώρηση μέρους της κυριαρχίας των κρατών μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπου τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ασκούν την συγκεκριμένη κυριαρχία μέσω ενός πολυεπίπεδου συστήματος λήψης αποφάσεων. Είναι σημαντικό παράλληλα να τονιστεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της διαμόρφωσης της κοινής εμπορικής πολιτικής περιλαμβάνει σημαντικά στοιχεία πολυεπίπεδης διακυβέρνησης (Vogel, Lund University, 2017). Το πολυεπίπεδο σύστημα λήψης αποφάσεων προϋποθέτει όπως παρουσιάστηκε προηγουμένως την συμμετοχή διαφορετικών δρώντων, ενισχύει τη διαφάνεια στις διαδικασίες της λήψης αποφάσεων ενώ καταδεικνύει και το δημοκρατικό χαρακτήρα της εκτελεστικής εξουσίας της ΕΕ. Ο τελικός στόχος είναι η διαμόρφωση μιας κοινής εμπορικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης βασισμένη στις ευρωπαϊκές αξίες.

Κεφάλαιο 3 : Η κοινή εμπορική πολιτική της ΕΕ στα πλαίσια του ΠΟΕ.

3.1 Η εκπροσώπηση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ στον ΠΟΕ.

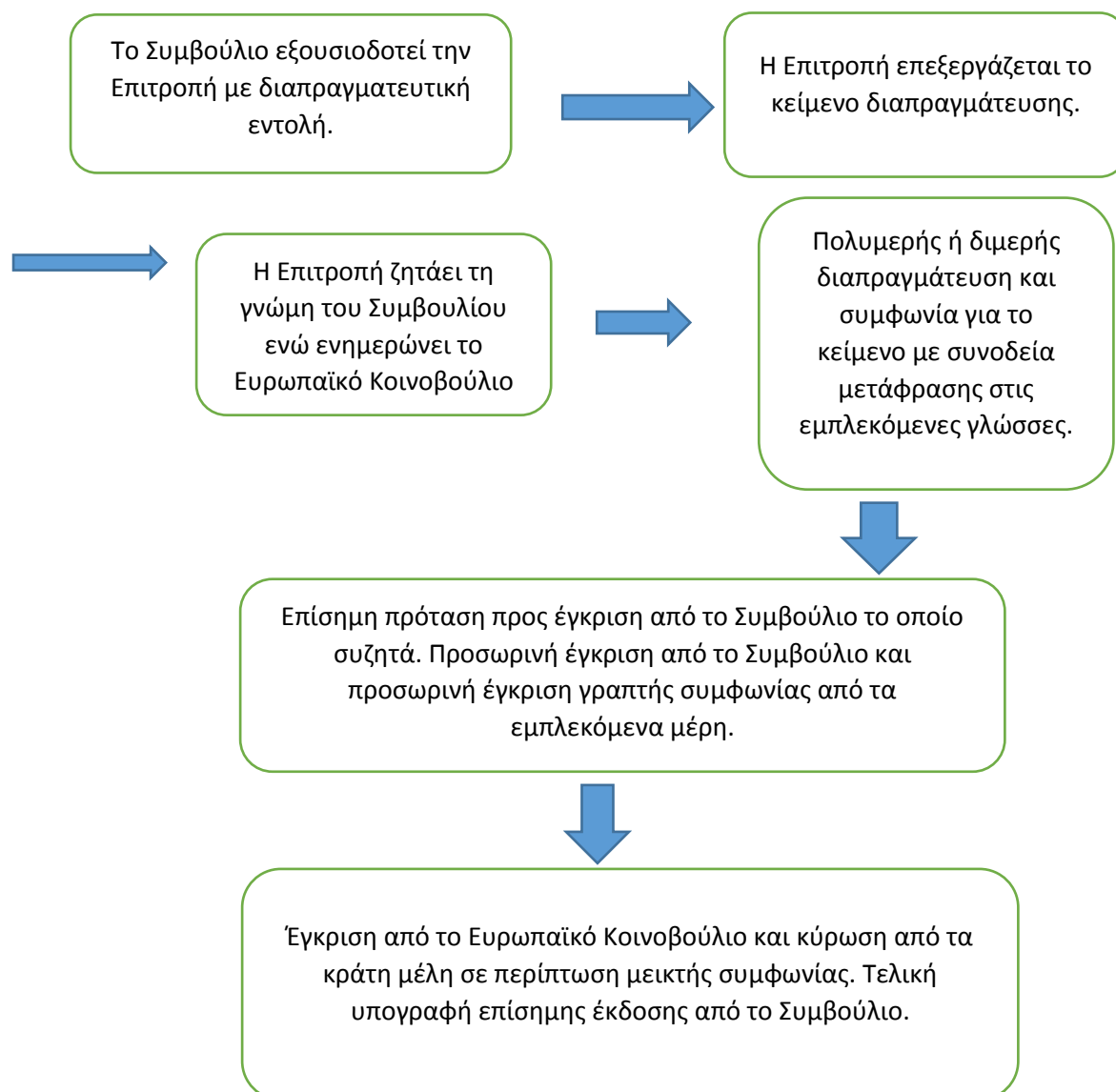
Στην ανάλυσή μας είναι σκόπιμο να προσεγγίσουμε την παρουσία και ενσωμάτωση της κοινής εμπορικής πολιτικής της ΕΕ στον ΠΟΕ ως μια ενιαία και αδιαίρετη οντότητα με νομική υπόσταση και ως έναν θεσμοποιημένο μηχανισμό με νομική και πολιτική εξουσιοδότηση να διαπραγματεύεται εξ' ονόματος όλων των κρατών μελών της.¹⁰ Αρχικά, η παρουσία της ΕΕ στο πλαίσιο του ΠΟΕ εδράζεται στις κοινές αρχές, αξίες και στόχους μεταξύ ΕΕ και ΠΟΕ σχετικά με το εμπόριο, ήτοι την προώθηση του ελεύθερου εμπορίου, την προοδευτική μείωση και κατάργηση των δασμών και εμποδίων στο εμπόριο ανάμεσα στα κράτη, ένα διεθνές εμπόριο βασισμένο σε κανόνες και κοινές αξίες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πλήρες μέλος του ΠΟΕ με αριθμό ψήφων ίσο προς τον αριθμό των κρατών μελών που είναι μέλη του ΠΟΕ. Επιπλέον, η ΕΕ μεριμνά και αποτελεί κύριο υπερασπιστή ενός αποτελεσματικού διεθνούς εμπορίου βασισμένο στο κράτος δικαίου. Έτσι, η νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με το εμπόριο βασίζεται στις νομικές επιταγές της δημιουργίας του ΠΟΕ. Ωστόσο, ιστορικά καταγράφηκαν δυο περιπτώσεις μη συμμόρφωσης της ΕΕ με τη νομοθεσία του ΠΟΕ¹¹. Επίσης, στο πλαίσιο του ΠΟΕ η ΕΕ επιδιώκει σταθερά την προώθηση ενός αποτελεσματικού πολυμερούς πλαισίου εμπορικών διαπραγματεύσεων το οποίο θα είναι ικανό να συμπληρώσει αλλά δυνητικά ακόμα και να αντικαταστήσει σε σημαντικό βαθμό τις διμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις στο μέλλον. Επιπλέον είναι γεγονός ότι η ΕΕ στην διαδικασία ανάπτυξης της ενιαίας αγοράς έχει εμπνευστεί σε σημαντικό βαθμό από τις αρχές και τις πρακτικές της ΓΣΔΕ (GATT). Η περαιτέρω εμπάθυνση και ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς με την ελεύθερη μετακίνηση προσώπων, αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων στηρίχθηκε σημαντικά επάνω στις γενικές αρχές και αξίες της ΓΣΔΕ και στους κανόνες που διέπουν το διεθνές εμπόριο. Έτσι, η παρουσία της κοινής εμπορικής πολιτικής της ΕΕ στο πλαίσιο του ΠΟΕ εδράζεται σε αξίες, στόχους, θεμιτές πρακτικές, στο καθεστώς διεθνούς οικονομικού δικαίου και δικαίου διεθνών οικονομικών συναλλαγών με κορωνίδα την προσήλωση στην πολυμέρεια και τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις. Σε γενικό πλαίσιο οι βασικές

¹⁰ Η νομική και πολιτική εξουσιοδότηση συνεπάγεται αποδοχή και νομιμοποίηση τόσο του νομοθετικού σώματος όσο και του Συμβουλίου.

¹¹ Οι δυο περιπτώσεις μη συμμόρφωσης αφορούσαν την εισαγωγή γενετικά τροποποιημένου βοδινού και το καθεστώς εισαγωγής μπανάνας από χώρες της Λατινικής Αμερικής.

αρχές που διέπουν την συμμετοχή και εκπροσώπηση της κοινής εμπορικής πολιτικής της ΕΕ στον ΠΟΕ περιλαμβάνουν πέραν της προσήλωσης στο πολυμερές σύστημα, την απαγόρευση των διακρίσεων στις οποίες ανήκουν η ρήτρα του ευνοούμενου κράτους όπου οι χώρες δεν μπορούν να κάνουν διακρίσεις μεταξύ των εμπορικών εταίρων τους αλλά και η εθνική μεταχείριση όπου τα εισαγόμενα και τα προϊόντα που παράγονται εγχώρια πρέπει να τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης. Η πραγμάτωση των ανωτέρω γίνεται όπως προαναφέρθηκε μέσω της εκπροσώπησης της ΕΕ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως το μοναδικό φορέα εκπροσώπησης και διαπραγμάτευσης της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ στον ΠΟΕ.

Οι εμπορικές διαπραγματεύσεις της ΕΕ πολυμερώς στο πλαίσιο του ΠΟΕ αλλά και με τρίτες χώρες ωστόσο είναι μια διαδικασία με μια σειρά από στάδια η οποία μπορεί να αποτυπωθεί σχηματικά ως εξής :

3.2 Το πεδίο διαπραγμάτευσης της Επιτροπής στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στον κρίσιμο για τα ευρωπαϊκά εμπορικά συμφέροντα ρόλο της στηρίζει τη θέση της στο πλαίσιο του ΠΟΕ μέσω ενός πλέγματος και ενός πεδίου διαπραγματεύσεων με σαφή προσανατολισμό, ενωτικό χαρακτήρα και με προσαρμογή στα νέα δεδομένα διαπραγμάτευσης που προκύπτουν μέσω των μεταβολών της ευρωπαϊκής και διεθνούς οικονομικής και εμπορικής πραγματικότητας. Το πεδίο διαπραγμάτευσης δύναται να αλλάζει προσαρμοσμένο στα νέα δεδομένα, κάτι που συχνά αντιλαμβάνονται και οι νομοθέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδιαίτερα οι Ευρωπαϊκοί Θεσμοί, το οποίο αντανακλάται και στο περιεχόμενο των συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η συνθήκη της Λισαβόνας με τις ουσιώδεις αλλαγές που επέφερε κατήυθνε σημαντικά και το σύγχρονο πεδίο ενδιαφέροντος της διαπραγμάτευσης της ΕΕ στο πλαίσιο τόσο των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων εντός του ΠΟΕ όσο και σε αυτό των διμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, 2010). Έτσι, στο πεδίο της διαπραγμάτευσης της ΕΕ πλέον σημαντική παρουσία κατέχουν παράλληλα με το παραδοσιακό πεδίο διαπραγμάτευσης (το οποίο αφορά τη φύση, το επίπεδο και το ποσοστό δασμών, την σημαντική κατηγορία των γεωργικών προϊόντων, την εφαρμογή του Κοινού Εξωτερικού Δασμολογίου της ΕΕ, τις ιδιαίτερες συνθήκες σε κατηγορίες προϊόντων, τα μέτρα εμπορικής άμυνας λόγω αθέμιτων ενεργειών) οι επενδύσεις, ο τομέας των υπηρεσιών και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (TFEU, 2007). Η κατηγορία των γεωργικών προϊόντων και προϊόντων οινοποιίας αποτελεί παραδοσιακό πεδίο διαπραγματευτικού ενδιαφέροντος της ΕΕ με τη διασφάλιση λειτουργίας και τήρησης της συμφωνίας για τα γεωργικά προϊόντα του 1995 αλλά και μέσω μιας στρατηγικής αμοιβαίων παραχωρήσεων με τις τρίτες χώρες η οποία θα είναι ικανή να οδηγήσει σε μια μελλοντική ισορροπημένη συμφωνία και από τις δυο πλευρές.¹² Η διαπραγματευτική θέση της ΕΕ στο ζήτημα των γεωργικών προϊόντων στηρίζεται σε μια ισόρροπη απελευθέρωση (liberalization) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή Διεύθυνση Γεωργίας, 2018). Πριν από τη συνθήκη της Λισαβόνας οι άμεσες ξένες επενδύσεις δεν αποτελούσαν ευθύνη της ΕΕ με τα κράτη μέλη της Ένωσης να προχωρούν στην υπογραφή ενός μεγάλου αριθμού διμερών εμπορικών συμφωνιών (αποκαλούμενες

¹² Η προσέγγιση περί ισορροπημένης συμφωνίας «balanced agreement» προϋποθέτει αμοιβαίες υποχωρήσεις και απελευθερώσεις τόσο από τη μεριά της ΕΕ όσο και από τρίτες γεωργικές εξαγωγικές δυνάμεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

Διμερείς Επενδυτικές Συνθήκες, ΔΕΣ). Οι συγκεκριμένες συμφωνίες περιλάμβαναν μια σειρά από κανονισμούς και νομικές προστασίες και των δυο μερών της επένδυσης. Επιπλέον, από την αρχή λειτουργίας της εξωτερικής εμπορικής πολιτικής της ΕΕ η ευρωπαϊκή διαπραγμάτευση είχε ένα κυρίαρχο πεδίο : τους δασμούς και την εφαρμογή του Κοινού Εξωτερικού Δασμολογίου της ΕΕ. Επιπλέον, η διαπραγμάτευση στηριζόταν σε αμοιβαίες περικοπές δασμών με άλλους Ευρωπαίους και σε μονομερείς δασμολογικές προτιμήσεις για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Στην πρωταρχική φάση της ευρωπαϊκής οικονομικής ολοκλήρωσης ήταν σημαντικό να διασφαλιστεί η ενότητα ανάμεσα στα κράτη μέλη για την πιστή εφαρμογή του κοινού εξωτερικού δασμολογίου της ΕΕ αλλά και η διαμόρφωση ενός ενωτικού και αδιάσπαστου εμπορικού πλαισίου στην εξωτερική πολιτική της ΕΕ. Ωστόσο, αργότερα η ανακοίνωση ορόσημο από την Επιτροπή η «Ευρώπη στον κόσμο» καθιέρωσε μια στρατηγική πολιτικής εξωτερικού εμπορίου σε ένα παγκόσμιο επίπεδο με σαφώς περισσότερους οικονομικά ισχυρούς δρώντες (Ανακοίνωση Επιτροπής προς Συμβούλιο ΕΕ, 2006). Τούτο, δημιούργησε την ορθή πεποίθηση ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις θα αποτελέσουν ισχυρό πεδίο ενδιαφέροντος για την οικονομική ευημερία μελλοντικά και την ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα, μια σειρά από χώρες της Ασίας και ιδιαίτερα η Κίνα και η Ινδία άρχισαν να διαφαίνονται ως ισχυροί παράγοντες του διεθνούς εμπορικού συστήματος. Η προσαρμογή της συνθήκης της Λισαβόνας αργότερα στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο και με ισχυρές δομές αλληλεξάρτησης οικονομικό και εμπορικό σύστημα κατέδειξε το σημαντικό ρόλο που θα έπαιζαν οι ΑΞΕ στην εμπορική ατζέντα της ΕΕ στο μέλλον. Η ΕΕ περιλαμβάνει οικονομίες οι οποίες συγκαταλέγονται στις μεγαλύτερες οικονομίες παγκοσμίως (Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο κ.α.) με ισχυρή παρουσία σε επίπεδο ΑΞΕ σε χώρες εκτός ΕΕ και με μεγάλο αριθμό πολυεθνικών εταιριών σε αυτές. Παράλληλα, η ΕΕ αποτελεί σημαντικό προορισμό ΑΞΕ από χώρες εκτός ΕΕ οι οποίες επιδιώκουν να αποκτήσουν σημαντικό μερίδιο αγοράς στις περισσότερες ανεπτυγμένες οικονομίες της ΕΕ με ισχυρή αγοραστική δύναμη. Έτσι, καθίσταται προφανές ότι στο ζήτημα των ΑΞΕ το ενδιαφέρον της ΕΕ εκ των πραγμάτων δεν θα μπορούσε να είναι περιορισμένο. Η ΕΕ αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους δρώντες άμεσων ξένων επενδύσεων τόσο ως αποδέκτης όσο και ως επενδυτής. Για το 2017 οι ΑΞΕ από την Ευρώπη σε χώρες εκτός ΕΕ βρίσκονται στα 120 δις \$ ενώ οι ΑΞΕ από χώρες εκτός ΕΕ προς την ΕΕ στα 37 δις \$ (Eurostat, 2018).

Επιπλέον, οι επιχειρήσεις της ΕΕ κάνουν συχνά επενδύσεις σε εργοστάσια σε τρίτες χώρες εκτός ΕΕ στο πλαίσιο της διεθνοποίησης των αλυσίδων εφοδιασμού. Γίνεται αντιληπτή επομένως η αναγκαιότητα ύπαρξης σαφών κανόνων για τον καθορισμό νόμιμων δικαιωμάτων για τους επενδυτές στο εξωτερικό και για τους ξένους επενδυτές στην ΕΕ και τούτο εμπίπτει στις βασικές αρχές της επενδυτικής πολιτικής της ΕΕ η οποία περιλαμβάνει τη θέσπιση και επιβολή τέτοιων κανόνων.

3.3 Η νέα προσέγγιση και οι προτάσεις της ΕΕ στο ζήτημα των ΑΞΕ.

Είναι γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει ένα από τα πλέον ανοικτά καθεστώτα επενδύσεων σε παγκόσμιο επίπεδο με τα κράτη μέλη της να διαθέτουν ελάχιστους περιορισμούς για άμεσες ξένες επενδύσεις συγκριτικά με τις περισσότερες χώρες παγκοσμίως. Ωστόσο, στις 10 Μαΐου 2017 μέσω του εγγράφου προβληματισμού της Επιτροπής διαπιστώθηκαν ανησυχίες σχετικά με στρατηγικές εξαγορές ευρωπαϊκών επιχειρήσεων με βασικές τεχνολογίες από ξένους επενδυτές οι οποίες στην πραγματικότητα έθεσαν και υπό αμφισβήτηση την αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου κανονιστικού πλαισίου και την ικανότητά του να αντιμετωπίσει τέτοιες προκλήσεις. Έτσι, μια από τις σημαντικότερες πρόσφατες τομές στο ζήτημα των ΑΞΕ και στις διαπραγματευτικές προτεραιότητες της ΕΕ στο ζήτημα των ΑΞΕ στο διεθνές εμπόριο ήταν η δέσμη μέτρων για το εμπόριο και το πλαίσιο που προτάθηκε από την Επιτροπή για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων κατά την ετήσια ομιλία του προέδρου της Επιτροπής JEAN CLAUDE JUNKER για την κατάσταση της ένωσης στις 13 Σεπτεμβρίου 2017 (Επιτροπή, 2017). Ο πρόεδρος Junker με την χαρακτηριστική φράση στο ξεκίνημα της ομιλίας του "Επιτρέψτε μου να πω για τελευταία φορά ότι δεν είμαστε αφελείς θιασώτες του ελεύθερου εμπορίου. Η Ευρώπη πρέπει πάντα να υπερασπίζεται τα στρατηγικά συμφέροντά της" ουσιαστικά έδωσε ο πλαίσιο εντός του οποίου θα διεξαγόταν η συζήτηση για τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην ΕΕ. Στο ίδιο μήκος κύματος και ο αντιπρόεδρος της Επιτροπής Katainen ξεκίνησε την ομιλία του με τη δήλωση η οποία ανέφερε ότι παρά το ιδιαίτερα ανοικτό καθεστώς των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ευρώπη, η Ευρώπη δεν μπορεί να εθελουφλεί στις περιπτώσεις όπου κάποιες ξένες εξαγορές μπορεί να είναι επιζήμιες για τα συμφέροντα ευρωπαϊκών κρατών. Το νέο νομικό πλαίσιο το οποίο πρότεινε η Επιτροπή

για την προστασία των ΑΞΕ και τη διατήρηση των συμφερόντων της ΕΕ περιλάμβανε τα ακόλουθα σημεία – προτάσεις (Παρουσίαση δέσμης μέτρων από Επιτροπή, 2017):

- Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για τον έλεγχο των ΑΞΕ από τα κράτη μέλη για λόγους ασφάλειας ή δημόσιας τάξης. Τούτο περιλαμβάνει σαφώς τον κανόνα ίσης μεταχείρισης για τις ξένες επενδύσεις διαφορετικής προέλευσης αλλά και της υποχρέωσης για διασφάλιση δυνατοτήτων προσφυγής σχετικά με αποφάσεις που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο των εν λόγω μηχανισμών εξέτασης. Παράλληλα, ενσωματώνεται η υποχρέωση διαφάνειας για τον έλεγχο των ΑΞΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Τον Μηχανισμό Συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής. Ο εν λόγω μηχανισμός δύναται να ενεργοποιηθεί κατά την περίπτωση όπου μια συγκεκριμένη ΑΞΕ σε ένα ή περισσότερα κράτη μέλη ενδέχεται να επηρεάσει την ασφάλεια ή τη δημόσια τάξη ενός άλλου κράτους μέλους. Το συγκεκριμένο μέτρο εμπίπτει στην αρχή της αμοιβαιότητας και της συλλογικής δράσης της ΕΕ.
- Τον έλεγχο εκ μέρους της Επιτροπής για λόγους ασφάλειας ή δημόσιας τάξης κατά τις περιπτώσεις όπου οι άμεσες ξένες επενδύσεις στα κράτη μέλη ίσως επηρεάσουν δυνητικά προγράμματα ή έργα που ενδιαφέρουν άμεσα την ένωση. Τούτο περιλαμβάνει προγράμματα και έργα στους τομείς των μεταφορών (διευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών), της έρευνας (« Ορίζοντας 2020»), του διαστήματος (Galileo), της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών τομείς με έντονο πεδίο ευρωπαϊκών συμφερόντων.
- Την συγκρότηση συμβουλευτικής ομάδας για τις εμπορικές συμφωνίες και η δημοσίευση στο εξής κάθε νέας πρότασης για εντολές διαπραγμάτευσης.

Το νέο αυτό πλαίσιο ελέγχου των επενδύσεων στην ΕΕ θα διασφαλίζει τη διαφάνεια και την προβλεψιμότητα για τους επενδυτές και τις εθνικές κυβερνήσεις. Ο προτεινόμενος κανονισμός για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων στην ΕΕ θα πρέπει να λάβει την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου κατά τη συνήθη νομοθετική διαδικασία ενώ είναι σημαντικό να τονιστεί ότι σε περίπτωση που πρόκειται για αποφάσεις σχετικά με τις ΑΞΕ το ευρωπαϊκό πλαίσιο θα διατηρήσει την ευελιξία σε εθνικό επίπεδο ενώ δεν αναιρεί τη δυνατότητα από κάποια κράτη μέλη τα οποία διαθέτουν ήδη μηχανισμούς επανεξέτασης για τις ΑΞΕ να τους

χρησιμοποιήσουν.¹³ Οι μηχανισμοί επανεξέτασης αποτελούν καθιερωμένη εμπορική πρακτική για το ζήτημα των ΑΞΕ σε 12 χώρες κράτη μέλη της ΕΕ.

Παράλληλα και σε αυτό το πλαίσιο η Επιτροπή πρότεινε την άμεση έναρξη δυο συμπληρωματικών μέτρων. Πρώτον, τη δημιουργία ομάδας συντονισμού για τις εισερχόμενες άμεσες ξένες επενδύσεις η οποία θα ασχοληθεί ενεργά με τα θέματα ελέγχου αλλά θα δημιουργήσει και το περιβάλλον για περαιτέρω συζήτηση. Η συγκεκριμένη ομάδα θα έχει υπό την αρμοδιότητά της και τον προσδιορισμό στοιχείων και τομέων του ενεργητικού οι οποίοι έχουν στρατηγικές συνέπειες από άποψη δημόσιας τάξης και ασφάλειας καθώς και τον έλεγχο στοιχείων ενεργητικού σε εθνικό, διασυνοριακό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η εν λόγω ομάδα θα προεδρεύεται από την Επιτροπή ενώ θα συμμετέχουν σε αυτήν εκπρόσωποι από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Δεύτερον την ανάλυση των ροών των άμεσων ξένων επενδύσεων στην ΕΕ από την Επιτροπή έως το τέλος του 2018 με έμφαση στους στρατηγικούς τομείς επενδύσεων (μεταφορές, ενέργεια, διάστημα) αλλά και σε στοιχεία του ενεργητικού (ευαίσθητα δεδομένα, καίριες τεχνολογίες), των οποίων ο έλεγχος μπορεί να κριθεί ιδιαίτερα σημαντικός για λόγους ασφάλειας ή δημόσιας τάξης. Τούτο ισχύει ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο επενδυτής ανήκει ή ελέγχεται από τρίτη χώρα ή επωφελείται από κρατικές ενισχύσεις και επιδοτήσεις.

3.4 Ο τομέας των προϊόντων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αποτελούν όπως αναφέρθηκε προηγουμένως το ένα από τα δυο σύγχρονα πεδία διαπραγμάτευσης της ΕΕ στο πλαίσιο του ΠΟΕ αλλά και στις διμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις. Στο ζήτημα των προϊόντων πνευματικής ιδιοκτησίας το ενδιαφέρον της ΕΕ είναι εξίσου έντονο. Έτσι, τα προϊόντα πνευματικής ιδιοκτησίας, ως προϊόντα του ανθρώπινου πνεύματος και αποτέλεσμα δημιουργικής δράσης του ανθρώπου αποτελούν πεδίο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος στην ΕΕ τα τελευταία χρόνια στα πλαίσια του διεθνούς εμπορίου. Ως διανοητική ιδιοκτησία νοείται το σύνολο των αποκλειστικών δικαιωμάτων επί πνευματικών δημιουργημάτων και χωρίζεται σε δυο σκέλη :

¹³ Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ισπανία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Πορτογαλία και Φινλανδία.

- Την βιομηχανική ιδιοκτησία η οποία περιλαμβάνει τις εφευρέσεις (διπλώματα ευρεσιτεχνίας), βιομηχανικά σχέδια, υποδείγματα για γεωγραφικές ενδείξεις, σήματα.
- Την πνευματική ιδιοκτησία η οποία καλύπτει τα καλλιτεχνικά και λογοτεχνικά έργα.

Μετά την υπογραφή της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης η ΕΕ διαθέτει ρητώς αρμοδιότητα επί θεμάτων που αφορούν τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας ενώ η νομική βάση για το ζήτημα εδράζεται στα άρθρα 114 και 118 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Σε επίπεδο ενωσιακού δικαίου μια σειρά από οδηγίες έχουν συντελέσει σε ένα αυστηρό πλαίσιο προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στην Ευρώπη. Η οδηγία 2008/95/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων, η οδηγία 98/71/ΕΚ για την προστασία των σχεδίων και των υποδειγμάτων, η οδηγία 2001/29/ΕΚ για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας αλλά και η οδηγία 91/250/ΕΟΚ περί προστασίας των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών δυνάμει δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, ως λογοτεχνικά έργα κατά την έννοια της σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων η οποία κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου αποτελούν κάποιες από τις βασικότερες νομικές ενέργειες των ευρωπαϊκών οργάνων στο πλαίσιο της προσήλωσης στην προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Επιπλέον, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι σε αυτό το στόχο, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικός ο ρόλος του Γραφείου διανοητικής ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUIPO) το οποίο είναι αρμόδιο για τη διαχείριση του ενωσιακού εμπορικού σήματος και του ενωσιακού σχεδίου υποδείγματος. (EUIPO, 2018)

Τα προϊόντα διανοητικής ιδιοκτησίας αποτελούν σημείο – κλειδί για την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ, επομένως καθίσταται σκόπιμο και αποτελεί προτεραιότητα το συνεχές διαπραγματευτικό ενδιαφέρον της ΕΕ για το ζήτημα τα τελευταία χρόνια στο πλαίσιο της χάραξης της κοινής εμπορικής πολιτικής. Στο διαπραγματευτικό πεδίο βρίσκονται σε κυρίαρχη θέση τα ζητήματα για τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα

εμπορικά σήματα, τα πνευματικά δικαιώματα και φυσικά οι γεωγραφικές ενδείξεις το οποίο αφορά μια σειρά προϊόντων, ιδιαίτερα στην κατηγορία των τροφίμων και ποτών. Στο ζήτημα των γεωγραφικών ενδείξεων ιδιαίτερο είναι και το ελληνικό ενδιαφέρον με την προστασία κυρίως ελληνικών γαλακτοκομικών προϊόντων και ποτών. Η διαπραγματευτική πολιτική της ΕΕ στο ζήτημα για την προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας έχει ως κυρίαρχο στόχο την αποτροπή παραποίησης, πειρατείας, την προστασία του γεωγραφικού προσδιορισμού ως πηγή γεωγραφικής προέλευσης, την προστασία της ιδιαιτερότητας μιας σειράς βιομηχανικών, γεωργικών προϊόντων και υπηρεσιών αλλά και τους τρόπους απαγόρευσης και αποτροπής παράνομης πώλησης ευρωπαϊκών προϊόντων πνευματικής ιδιοκτησίας σε χώρες εκτός ΕΕ. Η Επιτροπή στο πλαίσιο του ΠΟΕ εργάζεται σταθερά για τη διασφάλιση της προστασίας προϊόντων διανοητικής ιδιοκτησίας ενώ προς επίτευξη του εν λόγω στόχου εργάζεται και διμερώς με τρίτες χώρες . Το ενδιαφέρον της Επιτροπής για πολυμερή προσέγγιση και συνεργασία στο ζήτημα αποδεικνύεται από την ενεργό συμμετοχή της σε διαπραγματεύσεις και από την επίτευξη συμφωνιών. Ιδιαίτερα σημαντική και αμφιλεγόμενη ωστόσο τομή στο ζήτημα πραγματοποιήθηκε με την υπογραφή της εμπορικής συμφωνίας κατά της παραποίησης το Φθινόπωρο του 2011 η οποία όμως εν τέλει καταψηφίστηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2012 μετά την αντίδραση κάποιων κρατών μελών και την αμφισβήτηση της καταλληλότητας της συμφωνίας από αυτά.

Στο πλαίσιο του ΠΟΕ τα προϊόντα πνευματικής ιδιοκτησίας εντάσσονται στη συμφωνία TRIPS. Η συμφωνία TRIPS υπεγράφη στις 15 Απριλίου 1994 στο Μαρακές και περιλαμβάνει επτά τύπους πνευματικών δικαιωμάτων (ΠΟΕ, 2018) :

- Τα εμπορικά σήματα
- Τα δικαιώματα του δημιουργού και συναφή δικαιώματα
- Τις γεωγραφικές ενδείξεις
- Τις ευρεσιτεχνίες
- Τα βιομηχανικά σχέδια και πρότυπα
- Την προστασία εμπιστευτικών πληροφοριών και δεδομένων
- Την τοπογραφία ολοκληρωμένων κυκλωμάτων.

3.5 Ο μηχανισμός επίλυσης εμπορικών διαφορών.

Ωστόσο, τα προϊόντα πνευματικής ιδιοκτησίας και οι άμεσες ξένες επενδύσεις δεν αποτελούν τα μοναδικά πεδία διαπραγματευτικού ενδιαφέροντος τα τελευταία χρόνια για την ΕΕ, έστω και αν έχουν αποκτήσει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο. Ένα πεδίο στο οποίο η ΕΕ έχει στρέψει το διαπραγματευτικό της ενδιαφέρον και τούτο, κυρίως λόγω των αυξανόμενων προκλήσεων στο διεθνές εμπόριο είναι το ζήτημα των εμπορικών μέτρων άμυνας και τα αρμόδια όργανα επίλυσης εμπορικών διαφορών στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Έτσι, ιδιαίτερα σημαντική συνιστώσα πλέον για την ανάλυση της σχέσης μεταξύ ΕΕ και ΠΟΕ είναι και η λειτουργία του μηχανισμού επίλυσης εμπορικών διαφορών το οποίο αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα του ΠΟΕ με βασικό ρόλο τη ρύθμιση εμπορικών διαφορών και την επιβολή των αποφάσεών του στα εμπλεκόμενα μέρη. Ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών μέσω προκαθορισμένων κανόνων επιτρέπει στα μέλη του ΠΟΕ την υποβολή καταγγελιών σχετικά με παραβιάσεις των κανόνων του ΠΟΕ και την αξίωση αποζημίωσης. Η ΕΕ αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους υποστηρικτές και χρήστες του μηχανισμού παγκοσμίως με την εμπλοκή της σε περισσότερες από 184 υποθέσεις επίλυσης διαφορών, σε 85 εκ των οποίων ως εναγόμενος και σε 99 ως ενάγων (ΠΟΕ 2018).

Η ΕΕ μέσω της αρχής των λεγόμενων «δεσμευτικών δασμών», στα εξωτερικά της δασμολόγια μεριμνά για την εφαρμογή των συμφωνηθέντων δασμών οι οποίοι καθορίστηκαν στους διαπραγματευτικούς γύρους του ΠΟΕ, ωστόσο περιπτώσεις όπως οι δασμοί αντιντάμπινγκ αλλά και οι δασμοί κατά των επιδοτήσεων αποτελούν συχνά πεδία απόκλισης από την εν λόγω αρχή. Ως ντάμπινγκ ορίζεται η πώληση εξαγωγών κάτω από την κανονική τιμή, κάτι το οποίο αποτελεί αθέμιτη πρακτική σύμφωνα με τον ΠΟΕ. Έτσι, μια χώρα ή μια τελωνειακή ένωση (όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση η Ευρωπαϊκή Ένωση) μπορεί να επιβάλει δασμούς στις εισαγωγές εφόσον η πρακτική ντάμπινγκ προκαλεί ή απειλεί να προκαλέσει δυσμενείς επιπτώσεις σε μια εγχώρια βιομηχανία. Στο θέμα αυτό, και συγκεκριμένα σε τομείς όπως τα ηλεκτρονικά είδη ευρείας κατανάλωσης και ο σίδηρος και ο χάλυβας η ΕΕ μαζί με τις ΗΠΑ αποτελούν τους βασικότερους χρήστες των συγκεκριμένων μέτρων παγκοσμίως. Στο πλαίσιο της ΕΕ αρμόδια για την έρευνα των καταγγελιών σχετικά με πρακτικές ντάμπινγκ είναι όπως και στην εκπροσώπηση στο πλαίσιο του ΠΟΕ η Επιτροπή. Η Επιτροπή επιδιώκει συχνά την αποσαφήνιση των συμφωνιών του ΠΟΕ ζητώντας την έκδοση αποφάσεων από τις ειδικές επιτροπές και το όργανο προσφυγής του ΠΟΕ. Επίσης το Ευρωπαϊκό

Κοινοβούλιο παρακολουθεί στενά την εξέλιξη των διαφορών στις οποίες εμπλέκεται η ΕΕ ενώ η Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου παρουσιάζει τακτικά τις επίσημες θέσεις της σχετικά με τις εμπορικές διαφορές μέσω εκθέσεων, δημοσίων ακροάσεων αλλά και μέσω ανοιχτών – προφορικών ερωτήσεων προς την Επιτροπή και το Συμβούλιο. Μια από τις βασικότερες ενέργειες που πραγματοποιήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και με ιδιαίτερο συμβολισμό στο πλαίσιο της λειτουργίας και συμμετοχής της στο πλαίσιο του ΠΟΕ ήταν η ολοκληρωμένη προσέγγιση για τον εκσυγχρονισμό του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου που διενεργήθηκε από την Επιτροπή στις Βρυξέλλες με έκδοση του σχετικού εγγράφου στις 18 Σεπτεμβρίου 2018 (Πρόταση εκσυγχρονισμού ΠΟΕ από Επιτροπή 2018). Η εν λόγω μεταρρυθμιστική πρόταση είχε άμεση σχέση με την αποτελεσματικότητα του συστήματος επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ. Η δέσμη μέτρων που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή είχε ως γνώμονα τον εκσυγχρονισμό του ΠΟΕ και τη θέσπιση διεθνών εμπορικών κανόνων οι οποίοι θα καθίστανται ικανοί για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της παγκόσμιας οικονομίας. Οι βασικοί τομείς εκσυγχρονισμού είναι η αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανακύπτουν σχετικά με την αποτελεσματικότητα του συστήματος επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ , η ενίσχυση του εποπτικού ρόλου του ΠΟΕ και η επικαιροποίηση του εγχειριδίου κανόνων σχετικά με το διεθνές εμπόριο στο πλαίσιο της σύγχρονης παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. Ιδιαίτερης σημασίας ζήτημα για την ΕΕ αποτελεί η λειτουργία του Δευτεροβάθμιου Διοικητικού Οργάνου Επίλυσης Διαφορών του ΠΟΕ (Appellate Body). Έτσι, η ΕΕ με έμφαση στη συνεργασία στο πλαίσιο του ΠΟΕ διεξάγει συζητήσεις με άλλα κράτη μέλη του ΠΟΕ όπως τις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και την Κίνα ενώ στις 26 Νοεμβρίου 2018 δόθηκε στη δημοσιότητα το σύνολο των προτάσεων της ΕΕ σχετικά με τη λειτουργία του δευτεροβάθμιου δικαιοδοτικού οργάνου του συστήματος επίλυσης διαφορών του ΠΟΕ προς τα υπόλοιπα κράτη μέλη του ΠΟΕ με κυριότερα σημεία εξ' αυτών (Προτάσεις ΕΕ για τη μεταρρύθμιση του ΠΟΕ για τη λειτουργία δευτεροβάθμιου δικαιοδοτικού οργάνου) :

- Τη διασφάλιση της έγκαιρης διεξαγωγής των διαδικασιών προσφυγής εντός του διαστήματος των 90 μερών που προβλέπεται από τον ΠΟΕ.
- Την αποσαφήνιση και διασφάλιση ότι η έννοια της εθνικής νομοθεσίας δεν περιλαμβάνεται στα νομικά ζητήματα που υπόκεινται σε διαδικασία προσφυγής στο δευτεροβάθμιο δικαιοδοτικό όργανο.

- Την διασφάλιση ότι το δευτεροβάθμιο διοικητικό όργανο θα εξετάζει μόνο τα ζητήματα που είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς.
- Τον καθορισμό νέων κανόνων για τα απερχόμενα μέλη του δευτεροβάθμιου διοικητικού οργάνου αλλά και η καθιέρωση ετήσιων συνόδων των μελών του ΠΟΕ και του δευτεροβάθμιου διοικητικού οργάνου με επίκαιρη συζήτηση ζητημάτων νομολογίας.

Έτσι, πυρήνας των προτάσεων εκσυγχρονισμού του δευτεροβάθμιου διοικητικού οργάνου είναι η ενίσχυση της ανεξαρτησίας και της αμεροληψίας του αλλά και η ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς του. Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή προτείνει επίσης τη μεγαλύτερη διάρκεια θητείας των μελών του Οργάνου αλλά και αύξηση του αριθμού των μελών του από 7 σε 9. Οι επίσημες προτάσεις από την ΕΕ και τις χώρες που στηρίζουν τις προτάσεις της θα παρουσιαστούν κατά τη Σύνοδο του Γενικού Συμβουλίου του ΠΟΕ στις 12 Δεκεμβρίου.

3.6 Η επιλογή των διμερών εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ.

Σε ένα αποτελεσματικό πλαίσιο υιοθέτησης μιας κοινής εμπορικής πολιτικής ωστόσο, η ΕΕ δεν περιορίζεται αυστηρά σε πολυμερείς συμφωνίες αλλά εργάζεται συστηματικά με στόχο και την σύναψη διμερών εμπορικών συμφωνιών παράλληλα προς εξυπηρέτηση και διασφάλιση των ευρωπαϊκών εμπορικών συμφερόντων. Τούτο, ενισχύεται εντονότερα σε περιόδους αναταραχών στο διεθνές εμπορικό σύστημα και σε περιόδους αμφισβήτησης των κανόνων και αξιών του διεθνούς εμπορίου από μεγάλες χώρες του ΠΟΕ. Βασικός στόχος των εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ με τρίτες χώρες και ομάδες χωρών είναι η υπέρβαση εμπορικών φραγμών και η ανάδειξη καλύτερων εμπορικών ευκαιριών. Έτσι, προσανατολισμένη προς αυτήν την κατεύθυνση συνάπτει εμπορικές συμφωνίες οικονομικής εταιρικής σχέσης (ΣΟΕΣ) κυρίως με ανάπτυξη εμπορικών σχέσεων με χώρες Αφρικής, Καραϊβικής και του Ειρηνικού, συμφωνίες σύνδεσης (ΣΣ) οι οποίες προωθούν ευρύτερες πολιτικές συμφωνίες , συμφωνίες εταιρικής σχέσης και συνεργασίας (ΣΕΣΣ), συμφωνίες ελευθέρων συναλλαγών (ΣΕΣ) με άνοιγμα των αγορών με ανεπτυγμένες χώρες και αναδυόμενες οικονομίες το οποίο οδηγεί και σε προτιμησιακή πρόσβαση σε αγορές. Κατά το έτος 2018 η ΕΕ βρίσκεται εν εξελίξει εμπορικών διαπραγματεύσεων με την Ιαπωνία, τη Σιγκαπούρη, το Βιετνάμ, το Μεξικό, την ένωση MERCOSUR, την Χιλή, την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία (Επισκόπηση εμπορικών συμφωνιών και

διαπραγματεύσεων, Επιτροπή, Οκτώβριος 2018). Έτσι, σε επίπεδο διμερών εμπορικών συμφωνιών παρατηρείται δράση και διαπραγματευτική πρωτοβουλία της ΕΕ με μεγάλο αριθμό χωρών με σκοπό τη διαφύλαξη των ευρωπαϊκών εμπορικών συμφερόντων (Επιτροπή, 2018). Οι διμερείς εμπορικές συμφωνίες που συνάπτει η ΕΕ μπορούν να χαρακτηριστούν σαν ένα διμερές πλαίσιο συμφωνιών από ένα «κεντρικό» σε ένα «περιφερειακό» σημείο (hub – and – spoke bilateralism) (Baldwin, Wyplosz: 434) . Αυτές οι διμερείς συμφωνίες εμπίπτουν σε τρεις ομάδες : τις ευρωμεσογειακές συμφωνίες, στις συμφωνίες εταιρικής σχέσης και συνεργασίας με τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες στην Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών και τις συμφωνίες σταθεροποίησης και σύνδεσης με τα δυτικά Βαλκάνια.

Τέλος η ισχύουσα θέση της ΕΕ στο πλαίσιο του ΠΟΕ στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» η οποία ξεκίνησε το Μάρτιο του 2010 από την Επιτροπή με στόχο την προώθηση της «έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης». ¹⁴ Οι τρεις αλληλοενισχυόμενες προτεραιότητες οι οποίες προτάθηκαν για την στρατηγική «Ευρώπη 2020» ήταν η έξυπνη ανάπτυξη βασισμένη στην οικονομία της γνώσης και την καινοτομία, η διατηρήσιμη ανάπτυξη καθώς και η ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» συνδέθηκε άρρηκτα με το εμπόριο και την εμπορική πολιτική της ΕΕ καθώς περιέλαβε στοιχεία σχετικά με το εμπόριο και τις επενδύσεις (Επιτροπή, 2018). Στο διεθνές οικονομικό και εμπορικό σύστημα ένας από τους βασικότερους στόχους – πρόκληση για την Ευρώπη είναι η αντιμετώπιση της πρόσβασης στην αγορά για υπηρεσίες και επενδύσεις με τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων και την υπερνίκηση των ρυθμιστικών φραγμών. Η εν λόγω στρατηγική λαμβάνει υπόψη τις βαθιές αλλαγές που βιώνει το παγκόσμιο εμπόριο κυρίως στην διεθνοποίηση των αλυσίδων εφοδιασμού ενώ προκρίνεται η αναγκαιότητα για μια περαιτέρω και βαθύτερη ολοκλήρωση.

¹⁴ Η ανακοίνωση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» ξεκίνησε με την ομιλία του τότε προέδρου της Επιτροπής Jose Manuel Barroso στις Βρυξέλλες στις 3.3.2010.

4. Δυνατότητες προώθησης ελληνικών συμφερόντων στα πλαίσια του ΠΟΕ.

4.1 Η Ελλάδα στον ΠΟΕ.

Η ίδρυση του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου με έναρξη ισχύος την 1^η Ιανουαρίου 1995 με τη συμφωνία του Μαρακές η οποία υπεγράφη την 15^η Απριλίου 1994 αποτελεί τη μεγαλύτερη εμπορική μεταρρύθμιση παγκοσμίως μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου. Η συμφωνία του Μαρακές και η ίδρυση του ΠΟΕ ήταν αποτέλεσμα μακροχρόνιων συνομιλιών κατά τον 8^ο γύρο πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων που διεξήχθησαν στο πλαίσιο της GATT (ΓΣΔΕ) από το 1986 ως το 1994 με το όνομα «Γύρος της Ουρουγουάης». Η Ελλάδα αποτελεί πλήρες μέλος του ΠΟΕ από την αρχή της ίδρυσής του, ήτοι την 1^η Ιανουαρίου 1995 ενώ προηγουμένως ήταν μέλος της GATT από την 1^η Μαρτίου 1950 (ΠΟΕ, 2018). Καθίσταται προφανές ότι η Ελλάδα ως πλήρες μέλος της ΕΕ εκπροσωπείται από την Επιτροπή όπως και τα υπόλοιπα μέλη της ΕΕ όπως προαναφέρθηκε. Ωστόσο, η ενιαία ευρωπαϊκή εκπροσώπηση δεν συνεπάγεται περιορισμένο διαπραγματευτικό ενδιαφέρον καθώς η κάθε χώρα μέλος προσπαθεί να επιτύχει τη μεγιστοποίηση των εμπορικών συμφερόντων της στο πλαίσιο της εκπροσώπησής της από την Επιτροπή. Οι στόχοι της Ελλάδας και τα κυριότερα πεδία διαπραγματευτικού της ενδιαφέροντος έγιναν ορατά ήδη από την είσοδο της χώρας στον ΠΟΕ. Έτσι, κατά την εισηγητική έκθεση στο σχέδιο νόμου "Κύρωση της Τελικής πράξης που περιλαμβάνει τα αποτελέσματα των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο του Γύρου της Ουρουγουάης" προς τη Βουλή των Ελλήνων παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του Γύρου της Ουρουγουάης με τις επιμέρους συμφωνίες και τα πεδία έντονου ελληνικού ενδιαφέροντος (Βουλή, 1994).

Στην εισηγητική έκθεση στην ελληνική βουλή αναφέρονται τα επιτεύγματα του γύρου της Ουρουγουάης με την ίδρυση του ΠΟΕ και την αντικατάσταση της ΓΣΔΕ (GATT) ενώ αναφέρονται κατά σειρά ελληνικού ενδιαφέροντος τα βασικά κεφάλαια της Τελικής Πράξεως του Γύρου της Ουρουγουάης τα οποία είναι τα κάτωθι :

- Η Συμφωνία για την Γεωργία. Στην εν λόγω συμφωνία περιλαμβάνεται βελτίωση του βαθμού πρόσβασης στις αγορές μέσω της μετατροπής όλων των μη δασμολογικών μέτρων σε ισοδύναμους δασμούς και της μείωσης παράλληλα δασμών και ισοδύναμων μέτρων κατά 36 % μέσο όρο. Επίσης, στο πεδίο των μεσογειακών προϊόντων που αφορά άμεσα την Ελλάδα είναι κατά

γενικό κανόνα 20 % με εξαίρεση κάποια προϊόντα (νωπά μήλα, σταφύλια, αμύγδαλα, χυμός πορτοκαλιού) για τα οποία καθορίζονται μεγαλύτερες μειώσεις δασμών. Το πεδίο της γεωργίας απασχόλησε ιδιαίτερα την ελληνική πλευρά με στόχο την προστασία των μεσογειακών προϊόντων από μια πλήρη και χωρίς περιορισμούς έκθεσή τους στον διεθνή ανταγωνισμό χωρίς προστατευτικούς μηχανισμούς.

- Η Συμφωνία για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και τα είδη ένδυσης. Αποφασίστηκε η προοδευτική υπαγωγή των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και των ειδών ένδυσης στους κανόνες της GATT.
- Η Συμφωνία για τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών. Αναπόσπαστο κομμάτι της Τελικής Πράξης του Γύρου της Ουρουγουάης αποτελεί η Γενική Συμφωνία του Εμπορίου των Υπηρεσιών (GATS). Η εν λόγω συμφωνία περιλαμβάνει τρία παραρτήματα : τη Συμφωνία Πλαίσιο, τους Εθνικούς Πίνακες Αρχικών Δεσμεύσεων. Η Ελλάδα έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στο ζήτημα των υπηρεσιών με βασικό τομέα ενδιαφέροντος τη ναυτιλία. Συγκεκριμένα, βασική θέση της χώρας ήταν η διατήρηση του υπάρχοντος καθεστώτος που χαρακτηρίζεται από μεγάλο βαθμό απελευθέρωσης στον τομέα της διεθνούς ναυτιλίας (Standstill) και επιπλέον η περαιτέρω προοδευτική απελευθέρωση (Rollback).
- Η Συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που αφορούν το εμπόριο (TRIPS).
- Η Συμφωνία για τα μέτρα διασφάλισης . Στο πεδίο αυτό οι ρήτρες διασφάλισης αποτελούν την ασφαλιστική δικλείδα η οποία επιτρέπει σε συμβαλλόμενο μέλος της ΓΣΔΕ (GATT) να αναλάβει δεσμεύσεις φιλελευθεροποίησης του εμπορίου του.
- Η Συμφωνία για τις επιδοτήσεις και τα αντισταθμιστικά μέτρα.
- Τα μέτρα αντιντάμπινγκ.

Έτσι, η παρουσίαση των βασικών κεφαλαίων της συμφωνίας της Τελικής Πράξεως του Γύρου της Ουρουγουάης και η ίδρυση του ΠΟΕ με σειρά ελληνικών πεδίων ενδιαφέροντος στην εισηγητική έκθεση της Βουλής των Ελλήνων το 1994 επιτρέπει την κατανόηση του διαπραγματευτικού περιβάλλοντος που δημιουργήθηκε από την Ελλάδα με έμφαση στα πεδία ενδιαφέροντος τα οποία έχουν άμεση σχέση με τη φύση, τις δομές και τις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας και του ελληνικού εμπορίου.

4.2 Οι τρέχουσες συνθήκες και τα περιθώρια αξιοποίησης των ελληνικών εμπορικών συμφερόντων.

Επιπλέον, τα κυριότερα πεδία ελληνικού ενδιαφέροντος με προεξέχοντα τα γεωργικά προϊόντα και τις συναλλαγές στον τομέα των υπηρεσιών εξακολουθούν να απασχολούν ιδιαίτερα την ελληνική πλευρά δεδομένου του ότι η γεωργία συνεχίζει να αποτελεί σημαντικό κλάδο της ελληνικής οικονομίας ενώ στον τομέα των υπηρεσιών το ελληνικό ενδιαφέρον επικεντρώνεται στο ζήτημα της ναυτιλίας και των υπηρεσιών τουρισμού τα οποία αποτελούν βασικούς πυλώνες της ελληνικής οικονομίας.

Στο ζήτημα των γεωργικών προϊόντων, το ελληνικό ενδιαφέρον εδράζεται στο γεγονός ότι οι εξαγωγές γεωργικών προϊόντων αντιπροσωπεύουν μεσοσταθμικά το 21 % των συνολικών εξαγωγών της χώρας με κύριους εμπορικούς εταίρους της χώρας της ΕΕ καθώς και στο ότι η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα στην οικονομική δραστηριότητα της Ελλάδας κυμαίνεται περίπου στο 4 % του ΑΕΠ ενώ στην ΕΕ ο αντίστοιχος μέσος όρος είναι περίπου 1.5 %. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με στοιχεία για το 2017 οι καθαρά αγροτικές περιοχές καταλαμβάνουν περίπου τα 2/3 της συνολικής έκτασης της Ελλάδας (Δούκας, 2018). Η Ελλάδα απολαμβάνει της συμφωνίας για τα αγροτικά προϊόντα στο πλαίσιο του ΠΟΕ η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1995. (ΠΟΕ, 2018)

Ο τομέας των υπηρεσιών είναι ένας τομέας στον οποίο τόσο η Ελλάδα όσο και η ΕΕ αποδίδουν εξαιρετική σημασία. Σχετικά με την Ελλάδα ωστόσο, η γεωγραφική θέση της χώρας αλλά και κάποιοι βασικοί πυλώνες της ελληνικής οικονομίας απαιτούν την προσήλωση σε συγκεκριμένες υπηρεσίες : ναυτιλία, τουρισμός, μεταφορές. Ενδεικτικά για το 2017 η συμμετοχή του τουρισμού στο ελληνικό ΑΕΠ ανέρχεται στο 27.3 % (ΙΝΣΕΤΕ, 2018).

Στον τομέα της ναυτιλίας η Ελλάδα μπορεί να επιμείνει στη διατήρηση της απελευθέρωσης και στην άρση των περιορισμών που μπορεί να υπάρχουν σε κάποιες χώρες.¹⁵ Το ισχύον καθεστώς για τις υπηρεσίες ναυτιλίας εντάχθηκε πλήρως με τη συμφωνία της GATS ενώ το ειδικό καθεστώς για τις θαλάσσιες μεταφορές και τη ναυτιλία βρίσκεται στην απόφαση S/L/24. (ΠΟΕ, 2018). Η συμφωνία των κρατών μελών για την απελευθέρωση της ναυτιλίας και τα οφέλη για την Ελλάδα

¹⁵ Κατά το έτος 2018 διεξήχθησαν εντατικές διαπραγματεύσεις ανάμεσα στην ΕΕ και τα κράτη μέλη της MERCOSUR για την άρση των περιορισμών στα λιμάνια των χωρών της MERCOSUR.

αποτυπώνονται στην έκθεση του ΠΟΕ για την συμφωνία των κρατών μελών στις 28 Ιουνίου 1996 (Press Brief, Maritime transport, WTO 1996). Οι νέες διαπραγματεύσεις για την ναυτιλία στις οποίες συμμετέχει η ΕΕ έχουν ξεκινήσει ήδη από το 2000 ενώ το Νοέμβριο του 2005 τα κράτη μέλη του ΠΟΕ συλλογικά έδωσαν το ολοκληρωμένο πλαίσιο προτάσεων για τους στόχους της διαπραγμάτευσης για την ναυτιλία. Βασικοί στόχοι της διαπραγμάτευσης είναι η περαιτέρω μείωση των περιορισμών μεταφορών (cargo), το δικαίωμα της εγκαθίδρυσης εμπορικής παρουσίας τόσο για διεθνή μεταφορά φορτίου όσο και για βοηθητικές – επικουρικές υπηρεσίες ναυτιλίας αλλά και τη μείωση των περιορισμών στη συμμετοχή ξένου μετοχικού κεφαλαίου. Και τα τρία ζητήματα δεδομένου του μεγάλου όγκου του ελληνικού στόλου παγκοσμίως είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τα ελληνικά ναυτιλιακά εμπορικά συμφέροντα (Maritime transport negotiations WTO).

Ο τουρισμός εμπίπτει άμεσα στην κατηγορία των υπηρεσιών ενώ οι υπηρεσίες τουρισμού και ταξιδιωτικές υπηρεσίες ενσωματώθηκαν στη συνθήκη GATS. Ο τομέας του τουρισμού και των ταξιδιωτικών υπηρεσιών ωστόσο περιλαμβάνει και το καθεστώς των διασυνοριακών μετακινήσεων καταναλωτών και διασυνοριακών υπηρεσιών. Επιπλέον, ο τομέας του τουρισμού είναι ένας τομέας υπηρεσιών που ενδιαφέρει την πλειονότητα των κρατών μελών του ΠΟΕ, το οποίο εξηγεί και τις δεσμεύσεις και εξαιρέσεις (commitments and exemptions) που έχουν γίνει από 125 κράτη μέλη του ΠΟΕ, περισσότερες από οποιονδήποτε άλλο τομέα στις υπηρεσίες. Οι διαπραγματεύσεις εκ νέου για τον τομέα του τουρισμού έχουν ενταχθεί επίσης στις διαπραγματεύσεις που ξεκίνησαν το 2000 όπως και στον τομέα της ναυτιλίας.

Και στις δύο κατηγορίες υπηρεσιών οι τρέχουσες διαπραγματεύσεις εντάσσονται στις διαπραγματεύσεις για περαιτέρω απελευθέρωση των υπηρεσιών που ξεκίνησαν το 2000 σύμφωνα με το άρθρο XIX της συμφωνίας GATS.¹⁶ Ο διαπραγματευτικός γύρος της Ντόχα περιέλαβε εκτενώς το ζήτημα της απελευθέρωσης των υπηρεσιών κατά την υπουργική δήλωση το Νοέμβριο του 2001 (ΠΟΕ, 2018).

Και στα δυο πεδία εμπορικού ενδιαφέροντος οι προοπτικές για την Ελλάδα συνδέονται άμεσα με την απελευθέρωση των συγκεκριμένων υπηρεσιών, η οποία αποτελεί βασικό κορμό των διαπραγματεύσεων που ξεκίνησαν στον διαπραγματευτικό γύρο της Ντόχα

¹⁶ Τον Μάρτιο του 2001 το Συμβούλιο Εμπορίου και Υπηρεσιών ενέκρινε τις γενικές αρχές και κατευθύνσεις για τις διαπραγματεύσεις στον τομέα των υπηρεσιών.

Πρακτικά η περαιτέρω απελευθέρωση των συγκεκριμένων υπηρεσιών μεταφράζεται σε επιπλέον δυνατότητες του ελληνικού στόλου στους παγκόσμιους λιμένες, ενώ η ελαχιστοποίηση των περιορισμών για μεταφορές (cargo) δύναται να αυξήσει σημαντικά την εμπορική παρουσία των ελληνικών ναυτιλιακών εταιριών. Ενδεικτικά για το 2017 οι εισροές στο ισοζύγιο πληρωμών από την παροχή ναυτιλιακών υπηρεσιών υπολογίζονται περίπου σε 9.14 δισεκατομμύρια ευρώ σημειώνοντας αύξηση κατά 16.91% σε σχέση με το 2016. (Εφοπλιστών, 2018). Ωστόσο, το τέλμα στο οποίο έχει περιέλθει ο γύρος της Ντόχα δημιουργεί αβεβαιότητα σχετικά με την επίτευξη περαιτέρω απελευθερώσεων στο πολυμερές πεδίο διαπραγματεύσεων.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια η ελληνική πλευρά έχει στρέψει το ενδιαφέρον της και στο ζήτημα των γεωγραφικών ενδείξεων και πηγών προέλευσης.

Οι λόγοι του αυξημένου ελληνικού ενδιαφέροντος για το εν λόγω ζήτημα είναι συγκεκριμένοι :

- Ο σημαντικός κλάδος της γεωργίας για την ελληνική οικονομία και ο μεγάλος αριθμός ελληνικών γεωργικών προϊόντων και προϊόντων οινοποιίας που προστατεύονται με γεωγραφικές ενδείξεις.
- Η υφιστάμενη προστασία γεωγραφικής προέλευσης. Σε επίπεδο ΕΕ ο κανονισμός 1151/2012 για τα συστήματα ποιότητας των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων, ορίστηκαν τρία συστήματα ποιότητας : οι προστατευόμενες γεωγραφικές ενδείξεις (ΠΓΕ) και οι προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης (ΠΟΠ), οι προαιρετικές ενδείξεις ποιότητας, τα εγγυημένα παραδοσιακά ιδιότυπα προϊόντα. Ωστόσο, η προστασία που παρέχει η ΕΕ κατοχυρώνεται μόνο στην επικράτεια της. Σε διεθνές επίπεδο θεσπίστηκε η Διεθνής Συμφωνία για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον τομέα του Εμπορίου (TRIPS). Η εν λόγω συμφωνία περιλαμβάνει στο άρθρο 22 το ζήτημα των γεωγραφικών ενδείξεων ενώ αναφέρει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να αποφεύγουν τη χρησιμοποίηση κάθε παραπλανητικής ένδειξης σχετικά με την προέλευση του προϊόντος καθώς και κάθε παραπλανητικής χρησιμοποίησης που δύναται να αποτελέσει αθέμιτο ανταγωνισμό ενώ στο άρθρο 23 υπάρχει ειδική μέριμνα για οινοπνευματώδη ποτά και κρασιά. Η συμφωνία TRIPS καθορίζει το κατώτερο επίπεδο προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων όπου τα μέλη του ΠΟΕ οφείλουν να διασφαλίζουν στην επικράτεια τους.

Ωστόσο, η συμφωνία δεν προβλέπει κάποιο συγκεκριμένο νομικό σύστημα προστασίας αλλά το αφήνει στην ευχέρεια των κρατών μελών. Τούτο, δημιουργεί τις συνθήκες κατά τις οποίες η Ελλάδα έστω και αν διαθέτει τις νομικές βάσεις προστασίας μέσω της συμφωνίας TRIPS λόγω της απουσίας ενός συγκεκριμένου μηχανισμού προστασίας οφείλει να μεριμνά διαρκώς και να επιδιώκει ένα περισσότερο ολοκληρωμένο σύστημα νομικής προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων διεθνώς εφάμιλλο με αυτό που παρέχεται από την ΕΕ εντός της επικράτειάς της.

Έτσι, το ζήτημα των γεωγραφικών ενδείξεων αποτελεί σταθερό τομέα ενδιαφέροντος της ελληνικής διαπραγματευτικής γραμμής στο επίπεδο καθορισμού της διαπραγματευτικής βάσης της ΕΕ. Επιπλέον, είναι σημαντικό το γεγονός ότι οι ευρωπαϊκές προτεραιότητες εμπορικού ενδιαφέροντος συνάδουν στον μεγαλύτερο βαθμό με τις αντίστοιχες ελληνικές, ένα γεγονός το οποίο δύναται να αποτελέσει μοχλό εξυπηρέτησης των ελληνικών εμπορικών συμφερόντων. Έτσι, η Ελλάδα δύναται να εκμεταλλευτεί τα κοινά πεδία ενδιαφέροντος όπως η κατηγορία των γεωργικών προϊόντων αλλά και των υπηρεσιών ενώ στο ζήτημα των ΑΞΕ, το οποίο απασχόλησε έντονα την ΕΕ μπορεί να επωφεληθεί των προτάσεων και δράσεων της ΕΕ κυρίως μέσω της συμμετοχής της στις ομάδες συντονισμού των ΑΞΕ και του Ευρωπαϊκού πλαισίου δράσης. Η κατηγορία του μηχανισμού επίλυσης διαφορών και οι προτεινόμενες αλλαγές από την ΕΕ αφορά εξίσου όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Στο ζήτημα των υπηρεσιών και των γεωγραφικών ενδείξεων ειδικότερα οι προοπτικές λόγω σύμπλευσης με τις ευρωπαϊκές προτεραιότητες είναι σημαντικές και στηρίζονται σε συμμαχικές εμπορικές διαπραγματευτικές θέσεις. Τούτο, σημαίνει ότι οι κοινές εμπορικές ανησυχίες της Ελλάδας με λοιπές ευρωπαϊκές δυνάμεις μεγαλύτερης ισχύος (όπως στην περίπτωση της Γαλλίας και της Ιταλίας στο ζήτημα των προϊόντων πνευματικής ιδιοκτησίας και γεωγραφικών ενδείξεων) μπορούν να αποτελέσουν μια ισχυρή συμμαχική βάση αξιοποίησης και επέκτασης των ελληνικών συμφερόντων στο πλαίσιο του ΠΟΕ.

Επίλογος

Η Κοινή Εμπορική Πολιτική της ΕΕ ως μια κοινή πολιτική της Ένωσης καθώς και ως μια πολιτική στην αποκλειστική αρμοδιότητά της αποτελεί διαδικασία συνεχών πολιτικών και διαπραγματευτικών ζυμώσεων σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Η συνήθης νομοθετική διαδικασία και η ισότιμη παρουσία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στη διαμόρφωση των αποφάσεων της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ μετά τη συνθήκη της Λισαβόνας συνεπάγεται ισχυρή αλληλεπίδραση ανάμεσα στους δρώντες, ήτοι ανάμεσα στα κράτη μέλη και τα όργανα αλλά και ανάμεσα στα ίδια τα ευρωπαϊκά όργανα. Επιπλέον, η συνθήκη της Λισαβόνας πέραν των ενισχυμένων αρμοδιοτήτων που παραχώρησε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την διαμόρφωση και άσκηση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ επέφερε αλλαγές και στο πεδίο αρμοδιοτήτων της με κυριότερη αυτή της ενσωμάτωσης των ΑΞΕ ως πεδίο αρμοδιότητας. Ως κομμάτι της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης, το μείγμα υπερεθνικών αλλά και διακυβερνητικών στοιχείων μέσω του ρόλου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με την συνοδεία του υπερεθνικού αντιπροσωπευτικού θεσμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και το Συμβούλιο ως διακυβερνητικό όργανο τοποθετεί τη διαμόρφωση και άσκηση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ ως ένα μείγμα φεντεραλισμού αλλά και διακυβερνητισμού με έντονα υπερεθνικά και διακυβερνητικά στοιχεία. Επιπλέον, ο πρωτεύων και καθοριστικός ρόλος της Επιτροπής αναδεικνύει τη σπουδαιότητα των αποφάσεων της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ μέσω της ανάθεσης του ρόλου της διαμόρφωσής της στο νομοθετικό θεματοφύλακα της ΕΕ. Η ανάλυση της φύσης και διαδικασίας της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ αλλά και η προσέγγισή της υπό το πρίσμα της ενσωμάτωσης και συμμετοχής της στον ΠΟΕ εύλογα οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η διαπραγματεύση εξ' ονόματος όλων των κρατών μελών της ΕΕ μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει μια διττή ερμηνεία. Πρώτον, καθίσταται αναγκαία η εξεύρεση συμβιβαστικών λύσεων και προτάσεων ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ με διαφορετικά εμπορικά συμφέροντα και μοτίβα πολλές φορές για τη διαμόρφωση μιας ενιαίας διαπραγματευτικής θέσης. Δεύτερον, η Επιτροπή καλείται να διαπραγματευτεί σε πλήρη σύμπνοια με τις νομικές επιταγές και κανονισμούς του ΠΟΕ προσαρμόζοντας τα ευρωπαϊκά εμπορικά συμφέροντα μέσα σε αυτό το πλαίσιο. Ωστόσο, το τέλμα στο οποίο έχει περιέλθει ο διαπραγματευτικός Γύρος της Ντόχα και οι συνεχείς προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο ΠΟΕ κυρίως μέσω της σύγχρονης αμερικανικής αναθεωρητικής πολιτικής αλλά και οι «εμπορικοί

πόλεμοι» που αυτή συνεπάγεται οδηγούν την ΕΕ σε μια επανεξέταση της διεθνούς εμπορικής πραγματικότητας και την αποτρέπει ουσιαστικά από την ολοκληρωτική προσήλωση στην πολυμέρεια του διεθνούς εμπορίου και στις πολυμερείς εμπορικές διαπραγματεύσεις. Με τις δεδομένες συνθήκες διεθνούς εμπορίου η ΕΕ είναι δύσκολο να εγκαταλείψει τις διμερείς εμπορικές συμφωνίες ανάμεσα στην ΕΕ και σε τρίτες χώρες καθώς οι τελευταίες σε πολλές περιπτώσεις αποδεικνύονται λιγότερο χρονοβόρες και πολύπλοκες. Τα εμπορικά συμφέροντα της Ελλάδας στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ καθορίστηκαν λεπτομερώς κατά την είσοδο της Ελλάδας στον ΠΟΕ ως πλήρες μέλος. Ωστόσο, σήμερα διακρίνεται μια έμφαση και προς το ζήτημα της προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων χωρίς βέβαια να παραλείπεται η προσήλωση της Ελλάδας στην διασφάλιση των γεωργικών εμπορικών συμφερόντων και στη διατήρηση και επέκταση των απελευθερώσεων στον τομέα των υπηρεσιών, κάτι που αφορά άμεσα τον τουρισμό και τη ναυτιλία, βασικοί πυλώνες της ελληνικής οικονομίας. Εν κατακλείδι, έπειτα από την ανάλυση των επιμέρους κατηγοριών προϊόντων που εμπίπτουν στα ελληνικά εμπορικά συμφέροντα καθίσταται χρήσιμη η διεξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την αφομοίωση των ελληνικών εμπορικών συμφερόντων στα αντίστοιχα ευρωπαϊκά. Έτσι, το εμπορικό ενδιαφέρον της ΕΕ εκφρασμένο μέσω της Επιτροπής στο πλαίσιο του ΠΟΕ συνάδει στον μεγαλύτερο βαθμό με τις βασικές εμπορικές προτεραιότητες της Ελλάδας. Οι κατηγορίες των γεωργικών προϊόντων, των υπηρεσιών με έμφαση στον τουρισμό και τη ναυτιλία για την Ελλάδα αλλά και το ευαίσθητο ζήτημα των προϊόντων πνευματικής ιδιοκτησίας και γεωγραφικών ενδείξεων το οποίο σχετίζεται με την προστασία μεγάλου αριθμού ελληνικών γεωργικών προϊόντων και προϊόντων οινοποιίας σε διεθνές επίπεδο δημιουργεί προοπτικές εξασφάλισης των ελληνικών εμπορικών συμφερόντων στο πλαίσιο του ΠΟΕ καθώς οι εν λόγω κατηγορίες εμπίπτουν και στις ευρωπαϊκές προτεραιότητες στην πολυμερή και διμερή διαπραγμάτευση της ΕΕ. Η εκπροσώπηση της Ελλάδας μέσω της ΕΕ σαν σύνολο και ενιαία οντότητα δύναται να προσφέρει σημαντικές βάσεις εξασφάλισης αλλά και μελλοντικής επέκτασης των ελληνικών εμπορικών συμφερόντων καθώς η Ελλάδα μέσω της σύμπλευσης με εμπορικές δυνάμεις μεγαλύτερης ισχύος σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο με κοινές εμπορικές ανησυχίες και μοτίβα (όπως τα γεωργικά προϊόντα και το ζήτημα των γεωγραφικών ενδείξεων) έχει την ικανότητα να προωθήσει αποτελεσματικά τις θέσεις της μέσω ισχυρών συμμαχιών . Επιπλέον, οι δυσκολίες στο διεθνές εμπορικό σύστημα και την πολυμερή διπλωματία μέσω μιας

συνεργατικής αντιμετώπισης μπορούν να αποτελέσουν δυνητικά ακόμα και ευκαιρία επαναπροσδιορισμού της εμπορικής στρατηγικής διαπραγμάτευσης της ΕΕ, μέσα στην οποία η Ελλάδα θα μπορέσει να διασφαλίσει την ισχυρή διαπραγματευτική θέση της. Η πρόκληση για την Ελλάδα που δημιουργείται έγκειται στο να διασφαλίσει στο μέγιστο βαθμό την ενσωμάτωση των ελληνικών εμπορικών συμφερόντων στην ευρωπαϊκή διαπραγματευτική θέση μέσω της Επιτροπής και στο μέλλον. Η πολυμερής διπλωματία στο ζήτημα του εμπορίου είναι απαιτητική και πολυδιάστατη ενώ συχνά απαιτείται σημαντικός χρόνος για την επίτευξη συμφωνιών. Η Ελλάδα καλείται μέσα σε ένα σύνολο προκλήσεων, μονομερών ενεργειών διαφόρων κρατών και πιθανών αναταράξεων στο διεθνές εμπορικό σύστημα να μεριμνήσει για τη μεγιστοποίηση των εμπορικών της συμφερόντων χρησιμοποιώντας στο μέγιστο βαθμό την ιδιότητά της ως κράτος μέλος της ΕΕ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Μαραβέγιας, Ναπολέον. *Ευρωπαϊκή ένωση ,δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές*. Κριτική, 2016. Έντυπο.

Μραβέγιας, Ναπολέον, Τσινιτσιζέλης, Μιχάλης. *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση, οργάνωση και πολιτικές, 50 χρόνια*. Εκδόσεις Θεμέλιο – Βιβλιοθήκη Ευρωπαϊκών Θεμάτων, 2007. Έντυπο.

Baldwin, Richard, Wyplosz, Charles. *Τα Οικονομικά της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης*. 5^η έκδοση. Εκδόσεις Τζιόλα, 2017. Έντυπο.

Nugent, Neill. *Πολιτική και Διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*. Εκδόσεις Σαββάλας, 2012. Έντυπο.

Μούσης, Νίκος. *Ευρωπαϊκή Ένωση, δίκαιο, οικονομία, πολιτική*. Εκδόσεις Παπαζήσης, 2018. Έντυπο.

Γεωργακόπουλος, Θεόδωρος (επιμέλεια). *Η Ενωμένη Ευρώπη, 20 κείμενα για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και για τη θέση της Ελλάδας σε αυτή*. Οργανισμός έρευνας και ανάλυσης : Διανέοσις, 2018. Έντυπο.

Μεταξάς, Αντώνης. *Ευρωπαϊκή Ένωση, τα βασικά κανονιστικά κείμενα*. Εκδόσεις Σάκκουλας, 2017. Έντυπο.

Κότιος, Άγγελος. *Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου και Διεθνής Εμπορική Πολιτική στον 21^ο αιώνα*. Εκδόσεις Σάκκουλας , 2004. Έντυπο.

Στάγκος, Πέτρος, Φατούρος, Αργύρης. *Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, διεθνείς εμπορικές σχέσεις*. Εκδόσεις Επίκεντρο, 2007. Έντυπο.

Αναγνωστοπούλου, Δ. *Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών*. Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2012.

Δούκας, Ιωάννης. *Η Κοινή Αγροτική Πολιτική και ο Ελληνικός Αγροτικός Τομέας στο Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση : Η ιστορία μιας πολυκύμαντης σχέσης*, επιμέλεια Μαραβέγιας Ναπολέον, Σακελλαρόπουλος Θεόδωρος, σελ. 209 -241. Εκδόσεις Διόνικος, 2018.

Παμπούκης, Χ. *Δίκαιο Διεθνών Συναλλαγών*. Νομική Βιβλιοθήκη. 2010

Τσελίκη, Αικατερίνη. *Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, ΠΟΕ, Η Γενική Συμφωνία για το Εμπόριο Υπηρεσιών και η Συμφωνία για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες. Νομικά θέματα*. Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, 1998.

Παπανικολάου, Κωνσταντίνος. *Οι γεωπολιτικές συνέπειες της TTIP*. ΕΛΙΑΜΕΠ, Σεπτέμβριος 2015.

Πλιάκος, Αστέρης Δ. *Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περί θεσμών*. Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Εταιρεία Ο.Π.Α Α.Ε. 2006.

-ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Gstöhl, Sieglinde, De Bièvre, Dirk. *The Trade policy of the European Union. The European Union Series Policy*, 2017. Έντυπο.

Fontaine, Pascale. *L' Union Européenne, Histoire, institutions, politiques. essai*, Points, 2012. Έντυπο.

Priollaud, François- Xavier, Siritzki, David. *Les Traités Européens après le traité de Lisbonne*, Textes comparés, 4th edition, Documents de Référence, La documentation française, Réflexe Europe, 2012. Έντυπο.

Brügge – Siles, Gabriel. *Constructing European Union Trade Policy, A Global Idea of Europe*, International Political Economy Series, 2014. Έντυπο.

Scheuer, A. *Political representation and legitimacy in the European Union, A political community*. Schmitt Ed. Oxford University Press, 1999.

Nugent, N, Paterson, W. *The Political System of the European Union, Governing Europe*, Hayward J Ed. Oxford University Press, 2003.

Wallace, H and W. *Policy – making in the European Union*. Oxford University Press, 1996.

Schmitthofs , *The Law and Practice of International Trade* , London Sweet and Maxwell, 10th edition, 2010.

Chuah, J.C.T. *Law of International trade*. London Sweet and Maxwell, 2nd edition, 2001.

Wouters, Jan, Raube, Kolja. *Rebels with cause? Parliaments and EU trade policy after the treaty of Lisbon*. KU Leuven, Institute for International law, working paper number 194, December 2017.

De Bièvre, Dirk, Poletti, Arlo, *The Political science of EU Trade Policy : a literature review with a research outlook*, Comparative European Politics, 2013.

Kaina, Victoria, Karolewski, Pawel Ireneusz, *EU Governance and European Identity*, Living Reviews in European Governance, 2013, Vienna.

Vogel, Martin. *Multi level governance – Democratic benefactor?*, Department of Political Science, Lund University, Sweden, 2017.

- ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου / World Trade Organization.
<https://www.wto.org/>

European Union / Ευρωπαϊκή Ένωση. <http://europa.eu/>

Δίκαιο της ΕΕ. <https://eur-lex.europa.eu>

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. <http://www.un.org/en/index.html>

Δίκαιο της ΕΕ. Συνθήκη της Λισαβόνας / Treaty of Lisbon. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12007L%2FTXT>

Δίκαιο της ΕΕ. Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>

Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, ΓΣΔΕ. World Trade Organization, GATS agreement. https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/26-gats.pdf

Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, Συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου. World Trade Organization, TRIPS agreement. https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips.pdf

Ελληνική Στατιστική Αρχή. <http://www.statistics.gr/>

Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία. <https://ec.europa.eu/eurostat>

International Monetary Fund, Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. <https://www.imf.org>

Ελληνικό Κοινοβούλιο. Βουλή των Ελλήνων. <https://www.hellenicparliament.gr/>

Γραφείο διανοητικής ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ορισμός Σήματος. <https://euipo.europa.eu/ohimportal/el/trade-mark-definition>

European Council and Council of the European Union / Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. <https://www.consilium.europa.eu/en/european-council/>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή / European Commission <https://ec.europa.eu/>

European Parliament / Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. <http://www.europarl.europa.eu/portal/en>

European Commission/ Directorate General for Agriculture. *EU Agriculture and the WTO*. <https://ec.europa.eu/agriculture/external/wto/newround/full.pdf>

Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου/ Διπλωματική δήλωση Ντόχα 14 Νοεμβρίου 2001. https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm#services

Ευρωπαϊκή Επιτροπή / Δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/doing-business-eu/intellectual-property-rights_el

Ευρωπαϊκή Ένωση. Εμπορικός χάρτης της ΕΕ.
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/june/tradoc_149622.pdf

European Council / Council of the European Union. EU Trade Agreements.
<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/trade-policy/trade-agreements/#>

European Commission. Arrangements List.
https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/calculation-customs-duties/rules-origin/general-aspects-preferential-origin/arrangements-list_en

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Πνευματική, βιομηχανική και εμπορική ιδιοκτησία.
<http://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/36>

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η συνήθης νομοθετική διαδικασία.
<https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/decision-making/ordinary-legislative-procedure/>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Μεταρρύθμιση του ΠΟΕ. Προτάσεις Επιτροπής για το δευτεροβάθμιο διοικητικό Όργανο.
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6529_el.htm

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ολοκληρωμένη προσέγγιση για τον εκσυγχρονισμό του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.
http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-5786_el.htm

Δίκαιο της ΕΕ. Απόφαση 94/800/ΕΚ. Συμβούλιο για τη σύναψη συμφωνιών στον ΠΟΕ από Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ar11011>

Ανακοίνωση Επιτροπής προς Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για τη θέσπιση μηχανισμού χρηματοδότησης αναπτυξιακής συνεργασίας
<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0787:FIN:EL:PDF>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. State of the Union. FDI
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156040.pdf

Think tank Bruegel. <http://bruegel.org/>

Think tank Jacques Delors Institut Berlin <http://institutdelors.eu/>

Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής ΕΛΙΑΜΕΠ.
<https://www.eliamep.gr/>

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

Ε.Π.
**ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ**
ΙΩΝΕΥ

ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)

Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Τάυρος

τηλ: 2131306349 , fax: 2131306479

www.ekdd.gr